Confessio Augustana

Jsland.

Holum 1742

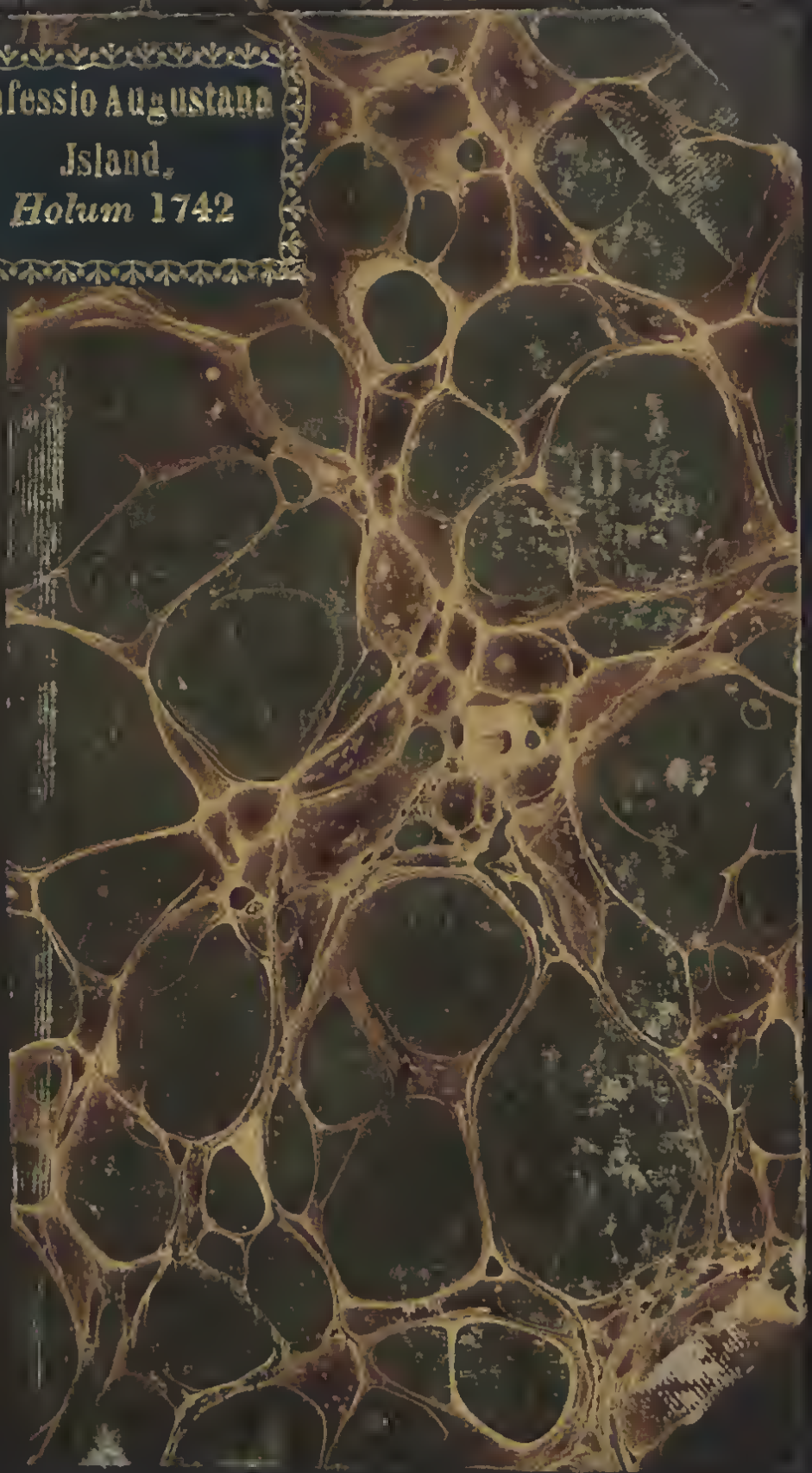

N 230
Aug

Su-Oumbreikka

Augspurgiska CONFESSI-ON,

Ellegar

Truar-Yat-ning/

Hveria

Nockrer Stoor-Magtar/ Herrar og Herra-Stiefter i thvi Thyska Keysara Velde hafa framlagt fyrer Hans Keysaral. Majestet

Keysara Karl thañ Fimmta/

I Augspurg i Thyska Lande/

Anno 1530.

Prykt a Hoolum i Hialltadal/

Anno 1742.

Formale fyrer framan þa Vmbreitslu Augspurgisku CONFESSION.

Christelege Lesare.

Þeer fylgir hier med fyrer Sloaner / og ap-
pyndest til Andlegrar Bruknar / eitt lytet
Skrip / ecke a mørgum Orkum og Blædum /
hellur ad so Maikrærdugu Jnehalde / ad marg-
er ad Verum Gudhræddu Theologis, hafa virdt
þad fyrer þa mgiætustu Book næst Biblíune.
Vt finnur i þvi eina vel grundada Jætningu /
hvørsu ad Vor Lutheranisku Tru / er ecke bygd
a Mannlegum Setningum eda Lærdoomum /
heldur eingiste a hrein Gudspiallsins Orde / sem
er Gudo Kraptur / ad giæra þa alla Saluh-
hoolpna sem trua þvi.

Þad synest Mandsynlegt vegna Almuegans /
ad hafa Orduin ad skyra þa Orsækenc / hvar
fyrer þesse mgiætu Truar Jætning er samann
tekin og ahøndt. D. MART. LUTH.

Þa Utvalda Guds Verkpare / Fyrer Vercllodsse
Kirkiu Lærdædur Mwkur / Sendur i Anda og
Kraptj ELIÆ, var hid Skielpelegasta mfoorit
ur / af þeim / sem tilbædu Pæpan i Rom / og
serdelles þeim Geistlegu / vegna þess / ad han
fyrum mgiætu Skriptum / hvørium alldrei verd-
ur nogsamlega hrooset / epterbergde þar liodtu
Kvøl Villur / sem fyrer allt gieingu i Pæpadæm-
inu / med hvørium þeir so vel Afvega leiddu /
sem þeim hell Lyndi og Ryke. Vegna þess /

ad

ad hafa med miklu Vandlæte/ strýdde þyrer sýna IESU Dýrd / a modte þeim/ sem med sýnum gen wrøllðum Verkum / Clausturs Lifnade/ Ablatz, Brefum / pilagrýma Relsum / SyndaMessum/ Pafans Aflatsbudapúlle Lotningu / Jæa/ med Svlpum og Grýse/ vilðu uppreisa sier Stiga/ og uppganga a hønum i Himenrik/ ratadi hann sømu Rlæi og hans Meistara / ad hann/ æsamt hans Lærdoomur/ var sagdur ad vera af Diøflenum. (a) Þeir sem LUTHERO voru Abangande/ og nu gløddust ad þvi / ad þeir/ epter þad Þrældoomsins Ok/ sem þeir hlutu ad draga i Myrkrum Páfadømesens/ kunnu nu ad læra/ hvørnen þeir ætte ad dyrka Gud i Anda og Sannleika / og taka uppa sig þad Ok JESU Ok/ voru Sømuleidis wrhroopnader/ so sem þeir ed a þngvam Gud tryde/ og lifde i Myrkrs verr en blinder Heidingiar.

Med þvi ad þeir voru þessen skylldader/ ad gisra Reikning pyrer þa goodu Von/ sem i þeim var / og sierdeiles epter þad / ad þeir voru til þess kallader / af Keysara CARL V. Þa afløgdu þeir i margra Vitna Nærveru / þessa audgiæta Vitnisburd/ sem i þessu Skrifie er Inne-

X 2 bund-

(a) Vid. Luth. T. VI. I. G. Fol. 82. D. Ioh. Muller in Luthero defenso. Cap. 14. p. 157. paragr. 196. Iac. Ludovici Jesuitische Nader-Lumpen Class. II. seq.

bunded/ D. 25. Junii Anno 1530. Epter Middeige/ fra 4du Stund Dags til 6tu/ fyrer Keysara CARL heim V. i Augspurg/ a Einum Stoorum Sal/ J hverium sæted gætu i hid minsta Tvohundrud Personur. (b) Hvør madur fyrre/ epter LUTHERI Syreskrifst/ af PHILIPPO MELANCHTONE, Var samanskrifadur/ og har ad auke af Rettsynum/ og til fess ut vøllum Theologis, med staerstu Athygle yfirskodadur/ og sidan af LUTHERO Samfyckur.

Ad lesnu fessare Truar-Jatningu/ fiek Keysarans Sæte so stoort Grun og Gnægd/ ad han sa nu allt til fessa Dags Forgiefens kappkostar fad ad Endurbæta/ Fvi Aerfare KARL Sa V. komst so vid yfer fessu/ ad han/ sem var annars Eins Ungur og Gudlaerdur Herra/ ekki allrasta lict sier fa Reide retta/ sem han hafdi lærted Keisan kvæikia med sier a moote

fesm

(b) plura huc facientia collegerunt Dav. Chytræus, in der Historie A. C. p. 56. Georg. Coelestinus in Historia Comitiorum Augustæ. 1530. celebratorum. T. I. p. 141. V. L. von Seckendorf in Historia Lutheranismi. p. 1053. seq. & E. Sal. Cyprian. in Histor. A. C. edit. 1730. 4.

þeim Lutheranſku / Já / Sialfuur deyde / ſem
eirn Goodur Lutheranus, Epter þeirre Jarn-
ingu / ſem hañ heyrt hayde / (c) Helldur og
eirneſt tooku marger ad hapa bætre Meining um
LUTHERI Lærdoom. Hier i moote / vard sa
ſvikſule Grundvøllur hiña Geiſtlegu i Pæpa-
dæmenu / Berſynelega i Lioos leiddur / þvíad
þr vidurkiendu ſialfeer / ad þeſſe Trúvar-Jarning /
kñc er til Baka ad rekaſt ap H. Ritningu. (d)
Allt i þeim þeſſare Tijd / hefur þeſſe Augs-
purgiſka Trúvar-Jarning / hvad ſem a moote
hefe hepur ſagt vered / ſtadid ſo þøſt og Obiþ-
anleg / ad Port Helvitiſa / Pæpañ / Cardinalar /
Biſkupar / og allar Mwka Ordur / med peirra
Roofa-Rønſum / Crucifixum / Meſſum / og
Banſæringum a ſiethvørtum Skiſtdeige / hafa
ei megnad nockurs a moote hñe / miklu þramar
er hun vidtekeñ / ſem ein Symboliſk Book / ſem
eckert añad hepur tñe ad halda / eñ þad ſem Gud
i ſynu H. Ord kiennir oſſ / i peirre Lutheram
iſku Kyrkiu.

Hier i Lage er hun / ſo vel þeim Arum

(c) Vid. Ioh. Frid. Mayer in Diſſ. de Evangelica morte Caroli VII.

(d) Ioh. Saubertus de miraculis, A. C. Ioh. Georg Dorſchæus de Inſignioribus A. C. Conſeqventiis, recuſ. Lipſ. 1703. 4.

þar epter/ Aepnel. 1533. vtlęgd a Dønsku/ som og 1537. Þegar sæl hælaplege Kongur CHRISTIAN III. liet samanſetia og þryckia Eina Kyrkiu Ordinancia, þa var Prestunum i hans Kongl. Majestets Kyrkium og Lęndum bepalad/ ad/ ad wtvega sialfum sier Apologiam Philippi, (e) hvar med ecke einasta Apologia Augustanæ Confessionis, heldur og sirnęn sialf Augustana Confessio er med meint/ bæde af LUTHERO og ǫdrum/ (f) Og þrat þeirre sømu Tyo/ hafa þeir Geistlegu/ bæde i Danmęrk og Norege/ med tilhlydande Vandlæte/ skickad sier epter þessarar Bookar Jnnehalde.

Þar fyrer so ad þeir/ sem fyrer Guds Aand ætla ad ingęnga þad H. Presta Embætte/ mætte fyrer þrann hafa Pecking a þeirre Book/ epter hvørre þeir verda a sędann ad fręsta þann dęgrasta

Eyd/

(e) Ordinatio Ecclesiastica, edit: rarisſ: 1537. Fol. LV, ita: Tertio (habeant) Apolog. Philippi, qvâ certa doctrina pietatis defenditur, & cur qvid sic credendum & docendum sit, ostenditur.

(f) Vid. Lutheri Warnungs Schrifft an die zu Frankfurt am Mayn 1533. Tom. VI. l. G. Fol. 113.

Lyd / ad þeir sem nu þegar þioona sem Gyrd-
atar i Guds Sǫfnudi / asamt Almuganum /
kysse ad sia þad / ad vor Lutheranisha Kyrkia
kienner enn nu eckert annad / enn þad / sem vorer Sal.
Forfedur hafa Opinberlega jatad ap Guds
G. Ordi / þa er þesse sidaztu Book / hverrar
Gylde hia ollum Riett-Tynum er / og mun
vera Ometande / vtlǫgd sem næst vard / epter
hvi Pyska Exemplare, sem hefur þa Yperburde
þramm yper þad Latinska / ad þad var uppleset
ap D. Christian Bayer a Ryksrs-Deigenum i
Augspurg / fyrer CARL V. og þeim samann
sǫfnudu Stiettum / Jafnvel þott þad Latin-
ska Exemplar være og a þann sama Dag afhendt
Keysaranum ap þeim Saxiska Cantzeler D.
Pontano.

Þetta meina eg Naudsynlegt at ad minnast til
þess / ad so þramt sem fyrre Edicio, sem i Sal.
Gr. Gudbrands Thorlakssonar Tyd / skal vera
a prent vtgeingenn / (sem eckr hefur þeingest / i
hvada Omak sem Menn hafa gigrt sier fyrer
hvi) er vtlǫgd / epter hvi Latinska Exemplare,
þa mun Madur ei hneixla sig a þeim Misnun /
sem hier og þar fyrer kiemur / hvi jafnvel þo
þad Pyska og Latinska Exemplar, mismune i
sumum Stǫdum þrat þeim fyrsta Tyma / sem
þau voru samann tekenn / þa skal þad þo atvd
Sanleike reynast / sem vorer Theologi fyrer
Laungu hafa klarlega sunt / ad þau eige mis-
munna i sialfu sier / ad hvi Keite / sem Leer-

dooms Epned ahrærer. (g)

So brwka nu Goodrwse Lesare/ þessa Gaffu þier til Magnsmuna/ sem Gud med þessu Exe þare skeinker þier/ þacka honum/ þa þu sier þessa sæla Lærdoom i þol stadnestañ/ og þinur sialfs añ þig/ sem Medborgara þeirra Hetlegu uppbygdañ yper Grundvøll Postulaña og Spamañaña/ þar JEsus Christus er sialfur sa Yppærste Hyrningar Steirnen.

Þess Oska Jeg/ sem þin
Skyldugur og Trwr Fyrerbodare.

Nordtū i Niallta dal/ þ. 11. April. Ao 1742. Ludov. Harboe General: Islandiæ Visitator, etc. & Constit. Superint. Holanus.

(g) Vid. Apologia Pupill. Saxon. Cap. 29. p. 527. seqq. de Quæstione: Obes was auf sich habe das das Lateinische und Teutsche Exemplar nicht allerdinges mit ein ander uber einkommen?

Formale til Keysarans.

Allra-Tignar-Skiæraste/ Skoormegtugaste/ Oyfervinnanlegaste Keysare/

Allra

Allra-Nadugaſte Herra.

MED þvi ad Ydar Keyſaraleg Majeſtet / hefur fyrer ſkömmu Næduglega bodad Ein Almenneligan Rykesdag hyngad til Augſpurgar / med Auglyſing og Alvarlegre Boon / Vidvyklande þeim Glutū er æhrera Erfda Landmañ þeſſ Chriſtenlega Nafns / Tirktañ / til þeſſ / ad Menn raddguduſt um / hvernſu ad moote hönum matte verda ſtadfeſt med varanlegre Hialp / Og allt Kappkalagt til ad yfervega og wrkliga þad ſem Deilu hefur ollad i H. Tru og Chriſtenlegre Religion / til ad heyra i Kiærleika / og med Godvilia / med ſiælfum oſſ ſkoda og hugleida / allt hvad Eirn og Sierhver þeinker / meinar og heldur / til ad þar þvi ſama komed heim til eins Chriſtenlegs Sanleika / og þæra þad til Sattar / Ad taka þad allt af / ſem være af þvorutreggium ecke rett wtlagt ellegar hendlad / og til þeſſ / ad Ein Einaſta Sönn Religion yrde vidtekenn og halldenn fyrer oſſ alla. Og ſo ſem Vier erum Aller under Einum Chriſto / ſo berumſt Vier og til ad lifa aller i einu Samneyte / eitt Kyrkiu og Einingu / Og Vier undirſkrifadir Churfurſtar og Furſtar / æſamt Vorum Nærkomnum / lyſa edrum Churfurſtum / Furſtum og Herra Stiettum / erum þeſſ vegna bodader / þa höfum Vier Kiærleg þeſſ vegna yrked oſſ þanig

Ferd

ferd a hendur/ ad vier / Jafnvel þoott vier hroosam Oss ecke ap þol / erum tomner hyng/ ad med heim þyrstu. Ydar Keysaralega Majesteet / hefur og so þa/ epter Pegnskylduaastre Fullnæglu ammīnstrar Ydar Keysaral. Majestets Bodunar/ og so sem hēne sambydur / saker þessa Mælenes/ Trwna ahrærande/ til Churf Furstaña/ Furstaña/ og Herra Stiettaña/ Sam eigeñlega/ Nadugliga/ Eirnig med stærsta Alvyglc og alvarlega til-mælst/ ad Eid og Sier hver/ epter addur tiedre Bodan Ydar Keysaral. Majest. skule Skriplega þramleggia a Þyskv og Latinu sijna Alyktan/ Þanka og Meining um tiedar Deilur/ Misklyder og Misbrwkun ecke. etc. Þa þetta/ ad Mal/Eynenu yper þeg udu/ og Radstefnu halldenē/ var nu lagt Ydar Keysaral. Majestet þyrer Stooner / þrrer þar ande Midvikudag/ þa villdum vier þramleggia nockud ap Vorre Halfvu/ epter Ydar Keysaral. Majestetz Villia/ nu i Dag/ sem er Fostu Dagur/ i Þyskv og Latinu. Hier þyrer/ og til Pegnskylduagstrar Hlydnes vid Ydar Keysaral. Majest. þramrettum og aphendum vier Trwarjætningu vorra Sookuar/Presta / Predikara/ samt þeirra Lærdooms og sialfra Vor/ (sijnande)hvad og þeirnig þeir predika/ kiena/ halda og hafa þyrer ødrum / epter Grundvelle Guddoomlegrar Hellagrar Ritninger i vorum Lendum / Fursta/Dæmum / Herra/Dæmum / Borgum og Pegnskyldum Bygdum. Ydar

Keysaral.

Keysaral. Majest. Vorum Allra Naudugasta Herra/tilbioodum Vier einlig i allre Undergiefne/ ad ep hiner adrer Chur Furstar/ Furstar og Herra Stiettir / ogso nu framleggia vidlyka Tvenslags Skrif um þeirra Meining og Ritt / i Latinu og Pysku/ Vier þa vilium giarna tala og bera oss saman vid þeirra Riærleika/ og Þa/ um eirn hentugan Mata og Veg til Forlykun/ ar / og koma oss saman vid Þa / ad so mykiu leite/ sem mest mā verda epter Jognude/ til þess/ ad skriflegur Uppburdur og Astadur hveru/ tveggia Vor sem Mals Parta/ Einlig þad/ sem Abootavant er hia oss sialfum / kunne ad yper/ skodast i Riærleika og med Goodfellsku/ so og ad þessar Nellur i einne einustu sanre Religion (so sem Vier erum aller og berumst under einum Christo/ og eigum ad medkienna Christum) verde vtkliadar epter Guddoomlegum Sanleika / ad allu Leite / sem optnamenst Vdar Keysaral. Majest. Bodum hliodar:

So sem Vier og vilium akalla og bidia Gud Almattugann/ med hinne starstu Audmykt / ad hann vilie veita oss syna Guddoomlega Nad þar til/ Amen.

Enn ep Ypervegun Mals þeinge eingu bag/ anlega til Leidar kemed medal sialfra Vor i Riærleika og med goodu hia vorum Herrum / Vinum/ og einkanlega Chur Furstum/ Furstum og Herra Stiettum / sem eru ap hinna Halfu / nie hafa nockurn goodan Framgang / so sem

Vdar

Ydar Keysaral. Majest. Vodan tiehelldur/ þa skal þo eckert vanta til þess ad vorre Hælpu / sem kann / edur mætte vera þyrer Gude og goodre Samvitsku þienanlegt til Christelegrar Endrægne/ so sem Ydar Keysaral. Majest. Kinig Vorer medur/tieder Vner / Chur-Furstarner / Furstarner / Herra-Stiettarnar / og Stiornvøgr sa er elskar þa Christelegu Religion, þeim er þesse Mælepne koma til Vitundar/þar Mædduglega / Vinsamlega og ænægianlega skilad og þeckt ad Vorre og Vorra Trwar-ætning / sem hier Eptervylger. Og med því Ydar Keysaral. Majest. hefur þegar latid Chur-Furste/ Furste og Herra-Stietter Rykisens Mædduglega vita/ og sier i Lage þyrer eina Openbert upplesna Skickun a þeim Rykes-Deige/sem halldenn var i Speyer a 26. Are þessarar Alldar / ad Ydar Keysaral. Majest. hape ecke latid giøra neina Alyctan i Mælepnum þeim/er ahrærde vora heiløgu Trw/ vegna þeirra Orsaka/ sem þar greiner/helldur vilde med Kostgiæfne Bidia og Oska ad Pæpanum / ad Kyrkiu Mædstefnna være halldenn þessu Vidvikiande / Hapad og þyrer einu Are/ a þeim sydsta Rykes-Deige i Speyer med eirnre skriflegre Skickun/þyrer Ydar Keysaralegu Majsteta Vmbods Herra i Rykenu/Hans Konunglegu Tign i Hungarn i Bøhmen/etc. etc. samt Ydar Keysaralegu Majesteta Sende Herra i tilskipada Eyrenda-Reka/ latid þetta medal annars Avysa og tilkinna Chur-Furst

umi/

um/ Furſtum og Herra/Stiettum Rykeſens/ad Ydar Keyſaraleg Majeſt. hepde ypet/vegad Meining og Radſtegun ſina Vinbodz Herra/ Embætten/Mana og Radaneita peſſ Keyſaralega Regimentes/ſo og Sendz/Herra peirra prauverande Chur/Furſta/Furſta og Herra/Stietta/ hyprier (Sendz/Herrar) voru ſamankomner a heim bodada Rykes/Dcige i Regenspurg/ ad hyarande pa Almeñelegu Kyrkiu Radſtepnu/ og hepde (K. K. M.) pa lyka medkient pad Kyrſamlegt vera/ ad hun yrde tilſkickud. Og med pvi ad Mialepnen mille Ydar Keyſaral. Majeſt. og Pabans/porpa til goodrar Chriſtelegrar Forlykunar/ ſo ad Ydar K. M. mætte vera viſſ um/ ad pollyk Almeñeleg Kyrkiu/Radſtepna peingeſt hid fyrſta bodud fyrer Pabann/ aſamt Ydar Keyſaral. Majeſt. Og ad par a ſkylde ecke ſtanſt nockur Breſtur/ pa tilbioodum vier Ydar Keyſaral. Majeſt. hier med i allre Undergiepne/ og pad pramar eñ Pors gigreſt/ ep pad pramgeingt verdur/ſem nu hepur verid umrædt/ ad vier vilium eñ pa mæta a einñe pollyktre Almeñelegre/ Frialſre/ Chriſtelegre Kyrkiu Radſtepnu/ Hver ſo ad mætte verda halldeñ/ pad hepur vered alyktad ap pæum og Gruggum Tilgange ap Chur/Furſtum/ Furſtum og Herra/Stiettum a øllum Rykes/Døgum/ ſem Ydar Keyſaral. Majeſtet hepur halldid/ſidan hañ kom til Stioornareñar/Til hverar (Kyrkiu Radſtepnu) og aſamt Ydar Keyſaral.

ſæral. Majeſt. Vier eiſig ædur høfum fyrer Saker þeſſa Mæls / ſem er ſtoort / og under hvørin hiner ſtærſtu Liuter eru komner / Skoted oſſ og appellerad med riettum Laga Gætte og Forme / vid hvørt vier hølldum eſ nu hier med / og ætlum ecke þar fram ad vikia / fyrer þeſſa eda ur nockra epterfylgiande Mæla Yfervegan / (nema med ſo þeſſu Moote / ad Mælepneſi hvar ap Sundurlynded eins / verde Lokſins / epter Vorar Reyſaral. Majeſt. Bodan / i Riarleika og med gaodu heyrd / yfervegud / ſætt og forlikiu / i Chriſtelegre Eindragne) hvad vier jætum hier med Openberlega z protesterum. Og eru þad Vorar og Vorra Jætningar / ſo ſem hier epterfylger i fiørtyerrium Articula sins og þeir koma / hvør ad ødrum.

1. Articule Truarſiar og Lærdomſins.

1. Grein.

Vm Gud.

FYrſt er Sameigenlega kient og halded / epter Vallyckrum þeirrar Niceniſku Kyrkiu Rad, ſiønnu / ad þar ſie ein Einaſta Guddoomleg Vera til / hvør ed Fallaſt og er ſannarlega Gud / og þo eru þriær Perſoonur i þeirre Einuſtu Guddoomlegu Veru / jafn Volldugar / jafn Eilyfar / Gud Fader / Gud Sonur / Gud Heilagur Ande / allar Priær Ein Guddoomleg Vera / Eilyf / fyrer utaf Varta / an Enda / Omælan legrar

legrar Mazter/ Spekt og Glaſku/ Eín Skap-
are / og ſva ed vidhellour ſlunr Synelegum og
Oſynelegum Hlutum. Og ſkilſt þyrer þetta
Ord perſoona/ ecke Partur nockur / ecke nockur
Eigenlegleike í einum ſorum / helldur þad ſem
er ſialfst þyrer ſig og ſtendſt / (Subſiſtit) ſo ſem
Kæreþeurner hafa og brwkad þetta Ord í
þeſſu Efne.

Þar þyrer verda allar Trwar Villur Fot-
umdar ſem ſtryda í gegn þeſſum Articula, ſo
ſem ed Manichæi hafa ſagt/ad þad væru Þrie
Guder til / Eín Vondur og eín Godur/ Item
Valentiniani, Ariani, Eunomiani, Mahomeciſtar,
og aller þeſſ hattar/Einig Samoſateni Gamler
og Nyer/ ed ſeigia/ ad þad ſie ecke utan ein Þ.
ſoona / og gigra wr þeſſu Tveñu/ GUD og
Manne/nockurn viturlegan Þwætting/ſeiglande/
Þad meige ecke vera þriar adgreindar perſon-
ur/ helldur þijar Ord/ Kyſtamlegt Ord/ ellegar
Rauſt/og ad G. Andi ſie Eín ſkapud Hrærıng í
Skiepnunum.

II. Grein. Vm Arfa Syndena.

Kamar verdur kienn hia oſſ/ ad aller Men /
ſem þeſaſt epter Nattrurlegum Hatte epter
Adams Fall/ verde Gietner og Fædder í Synd-
eſe/ þad er/ad þeir aller eru þrar Moodur Lyſte
fuller ap vondre Gyrnd og Tilhneigingum / og
kuña ecke ad hafa ap Nattrunne nockurn faſa
af Gudi Otta / og einga ſanna Trw a Gud /
Einig ad þeſſe medfædde Siwrhoopnur og Arfa-

Synd/ſie viſſulega Synd/ og þordæme þa alla/ under Eilyfa Guds Reide/ er ecke Endurþvaſt ad nyu þyrer Skyrnena og Heilagan Anda.

Hier med verda Pelagiani þordæmder / og ſo Adrer/ þeir ed halldæ/ ad Uppruna Syndeñ ſie ecke nein Synd / hvar med þeir gigra Natturu una Riettlæta þyrer Natturlega Krafta / til Smæunar vid Pgnu og Forþienan Chriſti.

III. Grein. Vm Gud Son.

Jtem verdur þad kient / ad Gud Sonur ſie Vordenn Madur / Fæddur af þeirre hreinu Meyu Maria / og ad þar Tvær Natturur / Guddoomleg og Manndoomleg/ þannig Ofundur ſyndt aullega Sam-Lindar i einne Perſoonu / Jeſu Christus / hver ed er ſannur Gud og Madur/ Sannarlega Fæddur/ Pgndur/ Krossfæſtur/ Dæden og Jardadur/ ſo ad hann være eitt Offur/ ecke allteina þyrer Arfa-Syndena/heldur og þyrer allar adrar Synder/og Friddſtillte Guds Reide.

Jtem ad þeſſe ſame Christus ſie Midurſtiggin til Helvitis/ ſannarlega a þridia Degge Upprisenn þar Dauduum/Uppſtæden til Himens/Sitiande til Hægre Handar Gude / til þeſſ ad hann Strioorne og Rycke Eilyflega ryder ollum Skiepnum: Ad hann þyrer H. Anda Hreinſe/ Styrke og Hugge alla þa / ſem ar hann truva/ veite þeim eilyfa Lyfed/ og allskonar Gaſur og Giæde/og verndæ þa og vardveite þyrer Diøflenum og vid Syndenne.

Jtem ad þeſſe ſame DRotten Christus mune

uſſ

um ſyder koma Augliooslega til ad dæma Kiv
endur og Dauda / eins og ſtendur i Poſtullegre
Trwar Jatningu.

IV. Grein. Vm Kiertlætinguna.

Kamar verdur kient / ad vier gietum ecke øð
laſt Fyrergiepning Syndana og Kiertlæte fyr
er Gude / med vorum Verdſkulldunum / Verkum
og Fullnægiu / heldur ad vier ødlunſtum Fyrer
giepning Syndana / og verdum Kiertlætter fyr
er Grde / af Naad / fyrer Christi Saker / fyrer
Trwna / ef vier trwum fvi / ad Christus hafe
lided fyrer oſſ / og ad Syndernar verde oſſ fyrer
giefnar fyrer hans Saker / og eins Kiertlætter
og Eilift Lyf oſſ giefens veitt: Fvilad þeſſa
Trw vill Gud halda fyrer ſier fyrer Kiertlætte /
og hana tilreikna / ſo ſem St. Paull ſeiger til
Komverja i 3. og 4. Capit.

V. Grein. Vm predikunar Embætted.

Til þeſſ ad Menn ødlaſt þeſſa Trw / hefur Gud
Jafnſett predikunar Embætted / giefed Evan
gelium og Sacramenten / hvar med hann / ſo ſem
fyrer Medal / giefur oſs Anda / hver ed verka
Trwna / hvar og hvenær ed hann vill / i þeim ſem
heyra Evangelium / hvert ed kiefer / ad vier
høfum eina Madugan Gud fyrer Christi For
fiennſtu / En ongvan ſeiglegan fyrer vora Verd
ſkuldan / En vier þetta trwum. Og verda
Endurlausnarar og adrer Fordæmder / ſem
kiefa / ad vier þurfum oss. Anda fyrer vorn eigen
Vnderbwning / Huxaner og Verk / fyrer utan

VI. Grein. Vm Nya Hlydne.

Jrneñ verdur kienñt / ad þesse Trw eige ad gieta af sier gooda Averke og good Verk / og ed Madur eige ad gióra Goodverk / sem þau ed Gud hefur boded / fyrer Guds Saker / En þo Ongvañveigen ad treysta sijkum Goodverkum / til ad forfiena þar med Naad fyrer Gude: Þvi ad vier medtóktum Fyrergiefning Syndaña o: Rietlæted fyrer Trwna a Christum / so sem Christus seiger sialfur / Luc. 17. Nær þier hafed allt þetta giórt / hvad ydur var bodid / þa seiged / Onytrer Plooner erum vier / þvi hvad vær attum med Skyldu ad gióra / það gióredum vier. Þannig kienñ og so Lærepeburinn: Þvi ad Ambrosius seiger: Það er so alyckt ad hia Gude / ad hvørr sem trwer a Christum / sie sall / og hafe Fyrergiefning Syndaña / ecke fyrer Verken / heldur alleina fyrer Trwna aur verdskulduner.

VII. Grein. Vm Christeleega Kyrkiu.

Það verdur og kienñt / ad þar hlioote ætid ad vera og blifa ein H. Christeleg Kyrkia / sem er Sóknudur allra Trwadra / hia hverium Evangelium predikast hreint / og þau H. Sacramenta eru i sin lærenn epter Evangelio. Þvi þetta er noog til fullrar Einingar Christeleegrar Kyrkiu / ad Evangelium verde þar predikad Eindrægneslega / epter hreinum Skilningi og Meining / og Sacramenten verde þar i sin lærd

eſi riett ſem ſambyður Guds Orde. Og þarf þad ecke til ſannrar Einingar Chriſtilegrar Kyrkiu/ ad allſtadar ſieu hallonar eins hættad ar Ceremoniur, ſem eru af Mönnum Inſettar / So ſem Paulus ſeiger til Eph. 4. Eitt Lykame og eitt Önde / ſo ſem þier eruð kallader uppa eina Von ydrar Kallanar. Ein Drotten/ Ein Trwa/ Ein Skyrn. Ein Gud og Fader (vor) allra / ſa ſem ad er yfer ydur øllum / og þyrer ydur øllum / og i ydur øllum.

VIII. Grein. Hvad Chriſtileg Kyrkia ſie.

ITem: Jafnvel þootr Chriſtileg Kyrkia ſie Raunar eckert annad/ en Gyfnudur allra Trwadra og Heilagra/ þa ſamt/ vegna þeſſ/ ad þar eru marger falſker Chriſtner / og Hræſnarar/ So og eru (ætid) Openberer Syndarar medal hinna Radvøndu / þa eru þo Sacramenten eins vel kryptug / jafnvel þott Preſtarner / þyrer hveria þau verda i tie lateñ/ſieu ecke Radvandir/ So ſem Chriſtus ſialfur giefur til Vitundar / Matth. 23. A Moyſis Stoole ſitia Skriftlærder og Phariſei / Allt hvad þeir ſeigia ydur þier ſkulud halda / þad halded og gifred / En epter þeirra Verkum ſkulud þier eige gióra / þviad þeir ſeigia þad og giøra ei. Þar þyrer verda Donatiſtar og aller adrer Forvxmder / ſem kiefa øfruvyſe.

IX. Grein. Vm Skyrnena.

VM Skyrnena er kient/ ad hun ſie Naudſynleg / og ad Naden verde tilbodenn þyrer hana/

na/ Ad Madur eige og so ad skyra Vng/Børnin/ hver ed fyrer slyka Skyrn verda aphendr Gude/ og hønum þægeleg. Þess vegna verda Endurskyrarar Fordæmder / sem kiena/ ad þad sie ecke riett giørt ad skyra Børnen.

X. Grein. Vm þa 6. Kvøldmaltyd.

Vm Kvøldmaltyd Drottens er þannig kient/ ad sannarlegt Hold og Blood Christi sie i Kvøldmaltydenne sannarlega Malagt / under Lykingu Brauds og Vyns / og ad þad verde þar wrdeilt og medtekid. Þess vegna er og sa Axdoomur Fordæmdur / sem er Gagnstadur þessu.

XI. Grein. Vm Skiptarj Malen.

Vm Skipternar verdur þannig kient / ad Men skule lata Heimuglega Aplausn vidhalldast i Christelegre Kyrkiu / og ecke midur halla/ Jafnvel þott ecke sie Þørf til/ ad upptelia i Skreprunum allar Misgiørder og Synder/ med þvi slykt er og ecke hellzur møgulegt / Ps. 19. Hver kan ad þormerkia/ hversu opt han misgiører?

XII. Grein. Vm Vdranena.

Vm Vdranena verdur kient / ad þeir sem hafa syndgad epter (þad þeir hafa bloted) Skyrnena/ meige ecke vid þa Fyrergiefning Synda sina/ en þeir giøra Apturhvarf og Vdran / og þeim eige ecke ad verda synlad Aplausnarenar ad Christelegre Kyrkiu. Og er þad riett og sann Vdran/ Raunar ad bera Angur og Treg/

ellegar

Ellegar hafa Skielping vegna Syndareñar/ ẽ þo trwa æfamt a Evangelium og Æplausnena(hann er/ad trwa Ordum Evangelii og Æplausnareñar) ad Syndernar verde fyrergiefnar/og Nadareñ sie aptekud fyrer Christum/ hver Trw huggar þa hiartad aptur og Fridstiller þad.

Þar epter æ og Ydrboot ad fylgia / og ad Madur laate af Syndunum/ Hvad þetta eiga ad vera Avexter Ydranareñar/ So sem Johañes seiger/ Matth. 3. Giørid verdugañ Avøxt Ydranar. Hier verda þeir Fordæmder / sem kieña / ad þeir ed Einusiñe hafa giørst Nadwander/ giete ecke fallid a Vtt. I Þñañ Stad verda einig Novatiani Fordæmder/sem ecke villdu laata þa nær Æplausn/ er hæpdu syndgad epter Skirnena.

Einig verda þeir Fordæmder/sem ecke kieña/ ad Madur fæe fyrergiefning Syndaña fyrer Trwna/ heldur fyrer vora Fullnadar Boot.

XIII. Grein. Vm Tydkun Sacramentaña.

Vm Brwkun Sacramentaña er kiesst / ad Sacramenteñ sieu iafnfiett/ ecke alleina til þess/ ad þau sieu Teikn/af hverium megi þekkia hina Christnu Utvortes/ heldur til þess/ ad þau sieu Merke og Vitnesburdur um Guds Vilia til vor / til ad uppvekia og styrkia Trw vora þar med / Þess vegna wtheimta þau og so Trwna / og eru þa riett tydkud / ef Madur medtekur þad i Trwsie/ og styrker Trwna þar med.

XIV. Grein. Vm Kyrkiu Valldeð.

Vm

Vm Kyrkiu/Valldid verdur kiendt/ad einger
leige ad kiena og predika Openberlega i Kyrk
iunne/ ellegar veita Sacramente an rietterar
Kollunar.

XV. Grein. Vm Kyrkiunar Skickun og Ordu.

Vm Kyrkiunar Skickaner/sem eru ap Mønn
um giordar/ er kiendt/ ad par einar skule
halldast/ hverium ed halldz ma fyrer utan Synd/
og piena til Fridar og goodrar Skickunar i
Kyrkiunne/ so sem vissar Helgar/ Kattyder/ og
pess Kattar: Po skiedur Vppraading par hia/
ad Madur skule ecke kyngia Samvitskium Manna
par med/ eins og fullkur Glutur sie Mandi
synlegur til Saluhialpar. Auk pessa er
kiendt/ ad aller Setningar og Kiesingar/ sem
eru giordar par til ap Mønnum/ ad Madur fri
stille Gud par med og porpiene Mand/sieu pvert
a moote Evangelio og Kiesinguke um Dewna
a Christum. Pess vegna eru Clausturs/Geit/
og adrer Manna Setningar um Matarins Fadu/
Daga/ etc. Hvar med Madur hyggst ad porp
piena Mand/ og ad giora Fullnægiu fyrer Synd
ena/ Onyter og a moote Evangelio.

XVI. Grein. Vm Policie/ og Verallds
lega Valldstioorn.

Vm Policie og Verallslega Valldstioorn/ er
kiendt/ ad allr Yfervalld i Heimenum/ skipt
ud Stioorn og Løg/ sie Ein Good Skickun/
skøpud og insett af Gude/ og ad Christner
Mønn meige vm Syndar vera i Yfervallde/

Furst

Turſta og Doomara Embætte/ ſeigla upp Doo-
ma og Rætt/ epter Keyſaralegum / og ſørum
ſyſkanlegum Løgmalum / ſtrappa Illgiørda-
Men med Sverde/ para med rettum Hernade /
beya Brustur / kaupa og ſella / Vina uppa-
lagda Lyda/ vera nockurs Ligande pyrer ſig /
vera i Hiwſkap. o.ſ. fr: Hier verda Endur-
ſkiærarar Fordæmder/ſem kiena/ ad eckert ap þvi/
ſem nu hefur verid tilvgſad/ ſie Chriſtelegt.

Eiſlig verda þeir Fordæmder/ ſem kiena/ ad
þad ſie Chriſtelegur Alglørleglcike/ ad yfergiefa
Hwn og Heimile/ Kvikfu og Bøen/ Lykamlega/
og ſleppa tiedum Slutum / þar ed þetta er þo
alleina rettur Alglørleglcike / rettur Guds
Otte / og rett Trw a Gud/ Þvi ad Evangeli-
um kiefer ecke Rett Otvarres Tymanlegt/ helldi-
ur Innvortes Kilyte Aſigkomulag og Riettlæ-
te Hiartans / og ecke hrinder þad um Roll
Verallslegre Valdſtioorn/ Politie og Hiwſkap/
helldur vill þad/ ad Madur halde alt hvilykt/
ſo ſem Sanarlega Guds Skipun / og auglyſe i
ſlykum Stiettum Chriſtelegan Riærleika / og
hin rettu Godverk/ Sierhver epter ſine Kall-
un. Þar fyrer eru allir Chriſtner ſkylduger
til / ad vera undergiefner Yfervalldenu / og
hlyda þeſſ Bodum/ad ſo myklu leitre/ ſem ſkied
giettur an Synda. Þvi ad ep Skipun Yfer-
valldſens giettur ecke ſkied an Syndar/ þa ſkal
Madur fremar hlyda Gude en Mønnum/ Act. 5.

XVII. Grein. Vm Apturkomu Chriſti
til Doomſins. Lyka

Sijka er kient / Ad Drotten vor Jesus Christus mune koma a sydaste Deige til ad dæma og uppvekia alla Dauda/ giefa Trwudum Eilyft Lyf og Eilyfa Glede / En fordæma Gudlausa Menn og Diofplana til Helvytes og Eilyfs Strapps. Par fyrer verda Endurskyrarar fordæmder/ sem kienna / ad Diofplarner og fordæmder Menn mune ecke lyda Eilyfiega fyrst og Kvaler. Item verda hier fordæmder nockrer Kienendur Gydinga / er giora og so nu vart vid sig/ Seiglande/ ad einunges Hellagt er og Gudhrædder Menn mune hafa eitt Veralldarlegt Ryke/ audur en Oppriisa hiina Daudu skiedur/ og ad peir mune apmæa alla Ogudlega.

XVIII. Grein. Vm Frii Villa.

Vm Frii Villan verdur kient / ad Madurenn hafe ad nockru Leite Enn prydan Vilia til ad lifa Utvortes hæverskiega / og ad wtvelia pad medal Hlutanna / sem Skynsemenn gripur. En fyrer utan Mæd / Hialp og Verkan H. Anda / megnar Madurenn ecke ad verda Gude þægielegur/ ad Ottast Gud Hiartanlega / edur ad trwa/edur ad wtridia peirre medfæddu vondu Gyrnd burt wr Hiartanu / heldur skiedur sliikt fyrer H. Anda / sem verdur giefenn fyrer Guds Ord: Pvi Paulus seiger: 1. Cor. 2. Natturlegur Madur skynlar eckert af Guds Anda. Og so ad Madur meige fatta / ad i pessu sie ecke kient nockud nytt/ pa eru pad augliooss Ord Augustini umm Frii Villan/ sem standa

hier

hier hia skrifud ab 3. Book Hypognosticon: Vier medkennum / ad ßad er eins Fryr Vilie hia ßllum Mønnum: Vi ßeir hafa ad vøxtu allar medfædrar Naturulegar Skilning og Vit/ecke ad ßeir giøre skammlaust nockud i Gudlegum Tønum / So sem ad elska Gud af Hiarta / og ad Ottast hann / heldur hafa ßeir ad eins i Vti vorres Verkum ßessa Lyst / Frelse til ad wtvelia Gott eour Jllt / Med ßvi Orde / Gott / meina og ßad / hvorki Naturunar megnar: So sem ad vinna a Akre/ Ellegar ecke / ad Yrkia / ad Drecka / ad fara til Fundar vid Vin sin / Ellegar ecke / ad Klædast eour Afklædast einu Fate / ad Byggia / ad Egta Konu / ad brøkia Hand Verk / og ad gigta nockud ßess Hattar Nytsamlegt og Gott / hvad alltsamann er ßo eckert ßyrer utann Gud / nie ßar stadest / heldur er allt skamm hønum og ßyrer hann. Par a moote gietur Madur jafnvel teked sier ßad sem er Jllt / ßyrer Hendur / epter sialfra sins Rietum: So sem ad falla skiall a Knie ßyrer einum Afgude / premia Mandrap / etc.

XIX. Grein. Vm Orsøk Syndarenar.

Vm Orsøk Syndarenar verdur fleirt hia oss / ad jafnvel ßott Gud hin Almattuge hafe skapad alla Naturuna / og vid hallde hreinc / ßa verkar ßo hin Raungsnwne Vilie Syndena i ßllum vondum Mønnum / og ßeim ed ecke hyrda um Gud / so sem ßad er og Digrulsena Vilie og allra Gudleisingia / sem skeer ßegar Gud hyr

lett

reked Heidena burt/heldur snwed sier fram Gude til hins Vonda / Lins og Christus seiger / Joh. 8. Djöfullen talar Lyge af synu Eigen.

XX. Grein. Vm Trwna og Goodverken.

Þeim sem eru af vorre Hælpu / Er kienst um það med Osañe / ad þeir vañe Goodverken. Þviad þeirra Skrift um Tiu Bodordenn / og synir / vereysa/ad þeir hafe gigrt gooda og Nyt semlega Vppfræding og Amiñing um þar rettu Christrelegu Stiettrer og Verk / hvar um næsta lyted hefur vered kienst / fyrr en nu / helldur hefur hvad mest i öllum Predikunum vered reked epter Bernskupullum Oharflegum Verkum/ So sem eru Roosar Kransar/ Dyrkun Heilagra/ ad gigrast Munkar/ Pilagrims Ferder/ vissar Fæstur/ Helgar/ Brædralög/etc. Slikum Oþarflegum Verkum hrooser nu ecke helldur vor Mooter Partur þramar so miog sem audur. Þar ad auke hafa þeir og so lært/ad tala eru um Trwna/um hvørta þeir hafa þo öllungis ecke rekert talad fyrre. Samt kienna þeir nu / ad þier verdum Rettlæter/ ecke alleina af Verkum um fyrre Gude / heldur setia þeir Trwna a Jesum Christo þar til / og seigia: Trwen og Verken gigra oss Rettlæta fyrer Gude / hvør Rada mege giefa meire Huggun/ helldur en ef Madur kienner allztid ad kreysta a Goodverken.

Med þvi nu/ ad þesse Lærdoomur um Trwna/ hver ad er þad helsta/ sem æskilegt er i Christe Jesu Epnum/ hefur ecke verid hafdur um Hönd

so

í so langann Tíma / so sem Menn meiga jafna / heldur hepur Verka-Lærdoomur verid aleinn hverveina predikadur / þa er slijk Upppræding þar um skied / þyrfti Menn / sem eru ad vorre Hialpu. Fyrst / ad vor Verk kuña ecke ad sætta oss vid Gud / og wtvega Naud / heldur skiedur þetta alleina fyrer Trwna / ef Madur trwir / ad Syndernar verde oss fyrergiefnar fyrer Christi Sakir / hver ed er aleirn sa Medalgaun gu Madur / sem bliddi Fødurenn. Hver sem nu ætlar / ad hann munu gieta þetta þrannkvæmt fyrer Verken / og forplenad Naud / sa forsmar er Christum / og leitar ad einum sierdeiles Veige til Guds i gegn Evangelio. Þesse Meining um Trwna / er Openberlega og skyrt þramsett i morgum Stodum hia Paulo / sierdeiles til þeirra Ephesiorum i Cap. 2. Af Naadenne eruid þier hialpleger ordner fyrer Trwna / og þad ecke af ydur sialfum / Guds Gaua er þad. Enge af Verkunum / so ad engenn hroose sier. Og ad i þessu sie engenn rett Meining iafnvæd / þa gietur Madur þad bevisad af Augustino / sem yfer vegar petta Mal Kostgiæfnelega / og kienner lyka þanig / ad vier þolumb Naud / og verdum Riettlatter fyrer Gude fyrer Trwna a Christum / og ecke fyrer Verken / So sem ad hann Book de Spiritu et Litera audsyner.

Jafnvel þott nu þesse Meining sie miog fo einkes virdt hia Dreyndum Mønnum / þa þinst þad þo / ad hun er nærsta huggunarleg og

heilsusamleg þeim Jstøðu/ littlu og skielþou higetum./ þviad Samvitskan gietur ecke nad neitad Roo og Frioe/ þyrer Verkenn/ heldur allein þyrer Trunna / ep hun aalyktar þad med viffu/ med siælþre sier/ ad hun hafe enn Mandugh ad Gud þyrer Saker Christi / Enus og Paulus seiger/ Rom. 5. Med þvi vier erum nu Riettlatter ordner þyrer Trunna/ þa høfum vier Frid vid Gud/ þyrer DRotten vorn JEsum Christū.

Vm þessa Huggun hefur ecke verid neitt radandi i þrerkunum / heldur hefur þeim Oefalli Samvitskum verid vifsad til eigenna Verka/ og hefur þa verid gripid til margskonar Verka/ þviad nockra hefur Samvitskan reked ifi i Clauftur / i þeirre Von / ad gietta þeinged þar Mad med Clauftur; Lave: Nockrer hafa pundad uppa Giæt Verk / til ad forbiena Mad þar med/ og ad þuænægia þyrer Syndena. Marger ar þeim hafa komeft ad Raun þar um / ad þeir hafa þo ecke gietad nad Frioe (edur Hugar Hægd) þar medur. Þess vegna hefur verid Naudsynlegt / ad predika þessa Kienning um Trunna a Christum/ og ad þrigia heffe þram med Rostglæpne / ad Madur vite / ad Guds Mad. fæst alleina þyrer Trunna an Verdskulduner.

Sw Vppbræding skiedur og so / ad Madur tale hier ecke um slyka Trw/ hveria jafnvel Vidh Jarner og hiner Ogudlegu hafa / sem trwa og so þeim Fræsognum/ ad Christur hafe lifed/ og sie uppriseñ þram Daudum / heldur er talad um

sanan

sæna Trw/ hver ed truer/ ad vier ædlunst Nads og Fyrergiepning Syndana fyrer Christum: Og sa ed nu velt/ ad hann hefur eins Nædugann Gud fyrer Christum/ pecker og so Gud pænig/ ækallar hann/ og er ecke fyrer uttann Gud/ so sem Heidinglar: Pvilad Dispullenn og Gudleysingiar trwa ecke pessum Articula um Fyrergiepning Syndana/ pess vegna eru peir Oviner Guds/ gieta ecke ækallad hann/ vona eintes Goods af honum/ og pænig/ sem nu hefur verid synt/ valar Skriptenn um Trwna/ og kallar ad trwa/ ecke hvilyka eina Pecking/ sem Dispullenn og Gudlauser Menn hana: Pvilad pænig verdur sagt um Trwna/ til Hebræos i. ii. Ad pad/ ad trwa/ sie ecke Einunges ad vita Historiur/ helldur ad hafa Athvarfs og Trwnadar Traust a Gude/ ad Nadur fare pad sem Gud hefur honum lofad. Og Augustinus vekur pad eptir fyrer oss/ ad vier skulum skilia pad Ord (Trwna) i Ritningune/ ad pad merke Trwnadar Traust til Guds/ ad hann sie oss Nædugur/ og hude ecke allena hvilyka Sagna Pecking/ ad lyta og Dispiarner vita eirnenn nockud.

Framar verdur sagt/ ad Goodverken eiga og skulu skie/ ecke til pess/ ad Madur bygge uppa pau/ til ad forpiena Nad par med/ helldur fyrer Guds Saker og Gude til Lofs.

Trwen hyndlar allena Nad og Fyrergiepning Syndana. Og med pvi ad 5. Ande verdur giepen fyrer Trwna/ pa verdur eptir

ad þentugt til ad giøra Goodverk. Þviad annar/ med þvi þad er þyrer uran H. Anda / þa er þad opur verkt. Þar ad auke er þad i Diøpulsens Valldr/ hver ed tmyr vesæla Mannzins Mannsens til ad dergia margar Synder/ so sem xier sialum a Heims Vitringum / sem hafa sett sier ad lifa Rædvandlega og Ostrappanlega / en hafa þo ecke gietad þrattkvæmt þad / heldur eru þeir fallner i margar stoorar Oprenbirar Synder. So þer og þyrer Manskepnune / ep hun er an riettrar Trwar/ þyrer uran H. Anda / og stoornar sier alleina þyrer þa Kraptar/ sem hun a under sialfre sier sem Madur. Þess vegnar Lærdoomurenn um Trwna ecke sa / sem Menn skule sqvirda/ vegna þess ad han hafe Goodverken / heldur er honum mykiu þramar ad hroosa / vegna þess/ ad han kienner ad giøra Goodverken / og þrattbydur Hialp / hvar med ef hvørsu Madur þar komest til goodra Verka/ (giete giørt þau) þviad þyrer uran Trwna/ og þyrer uran Christum er Mannsins Nattura og Kraptar nytzla til oprett ad giøra Goodverk/ ankalla Gud/ ad hafa Poleinmæde þa nockud vertur ad lyda/ ad elska Naungan/ ecka þad Embarre med Kostgiæfne sem er skipad / vera hlyden / þiya vondar Eyrnder / etc. Þvilyk hia og riett Verk / gieta ecke skied an Fullrings Christi / so sem han sialfur / Joh. 15. An myn mied þier ecker giørt.

XXI. Grein. Um Dyrkun Hellagra.

Um

Vm Dyrkum Heilagra er so kennt/ad vorum Mønnum/ad Madur skule minnast Heilagra/ til þess/ad vier styrkium Trw vora/ epter vier siaum/ hvørsu ad þeim hefur veitst Naud/ og hvørsu ad þeim hefur verid hiælpad fyrer Trwna/ til þess/ad Madur taki sier Dæme af þeirra goodum Verkum/ Lifi og Sierhvør epter sinu Kølludm/ Eins og Hans Keysaraleg Majestet mun Farsællega og Gudraekilega fylgia Dæme Davids/ med ad þæra Hernad moote Tyrkianum/ hvad þeir hafa bædet Kønunglegt Embætte a Hendr/ hvert ed wthelmter Verndog Vardveitslu sinna Undergiefenna: Ed med Riettu ninguñ verdur ecke bevyssad/ad Madur eige ad akalla Heilaga/ ellegar skule leita Hiælpar hiaa þeim/ hvad þad er ecke nema Eins Einasta Forlætare og Medalgaungu Mádur eilsetur mille Guds og Manna/ sem er sa Madur JEsus Christus/ 1. Tim. 2. Hver ed er sa Einasta Sáluhiælpare/ sa Einasti Nyparsti Prestur/ Madar Stooll og Talsmadur fyrer Gudi/ Rom. 8. Og hann allein hefur lofad/ad hann vilie heyra vora Bæn. Pad er og sw adsta Guds Pioonusta epter Skriftenn/ ad Madur leite ad þessum sama JEsu Christo af øllu Hiarta/ og akalle hann i øllum Naudsynium og Vidløgum/ 1. Joh. 2. Ef Einhver Syndugar/ þa hefum vier Arnadar Mann hiaa Fødurnum/JEsum Christum hann Rietlæta.

Petta er ad mestu Leite Innehald þess Lær-

vooms / sem kiendur er og predikadur i vorum Kyrkium til rettrar Christelegrar Upprædingar og Huggunar fyrer Samvitskurnar/ eirnig eñ heim Trwudir til Framfara i Godu/ So sem vier vilium og ecke giarnan Vijsvitande fyrer Gude ferla Sælu vora og Samvitsku / med Vanbrwkun Gudlegs Nafns og Ordz/ i hina hærstu og mestu Hættu/ edur lata Kirnañ Lærdoom/ eñ þañ sem er samhlooda hrettnu Guds Ordz / og Christelegum Sañleika / þalla so sem ad Kyrdum / edur epterskilia hañ i Arf til Vidrøkju fyrer Børn vor og Epterkomendur. Þviad eþ hañ er augliosslega Grundvalladur i Heilagre Skrift/ og er þar a obañ hverie a mooti ne i gegn hirtre Almeñelegu/ Christelegu / Jar / Romverisku Kyrkiu / ad so mykiu Leite / sem ma skilia ad Skriftum Lærefedranna/ þa hølldum vier og/ad vart er Mooti Partar gietu ecke verid sundur dyckir vid oss i þeim Greinum / sem nu hafa verid i Kloos leiddar. Þar fyrer bretta þeir nærsta Ovingiarnlega/ Brandhraplega/ og a mooti allre Christelegre Eindragne og Kiærleika / sem raka sier sialfver fyrer Hendur/ fyrer utañ stadfastan Grundvøll af Guddoomlegum Bodordum og Skriptesse/ ad præskilia vora Menn þess vegna/ so sem Falsz Kiesinga Menn/ad fordæma þa og þiya þa. Þviad Agreiningurenn og Prætañ er elsta mest um nockra Manz Setninga og Kieningar/ (Traditioner) og Misbrwkaner.

Fiesst

finnest nu eingen valskur Grundvøllur edur Brestur hia Lærdu Greinunum / og þesse vor Trwar Jætning er Gudleg og Christeleg / þa ættu Biskuparner med rettu / jafnvel þoott Brestur nockur være hia oss / hvad Traditionerna ahrærer / ad tiai sig nockud hægare / jafnvel þott vier sieum Vonar gooder um / ad geta sagt med Røkum / hvorsu þad er brygt a vøstu Grundvølle og Orsøkum / ad nockrar Traditioner og Misbrukaner / eru umbreittar hia oss.

II^do. Articular.

Vm hvaria ad er Agreiningur / Og verda hier þar Misbrwkaner upptalldar / sem eru umbreittar.

SJE nu ecke fiest i Vorum Kyrkium um Articula Trwareñar / hvert a moote H. Skrifte / ellegar þeirre Almeñelegu Christelegu Kyrkiu / helldur eru ad eins nockrar Misbrwkaner umbreittar / sem hafa ad nockru Leite siaalfar inbrotest med Tydeste / eñ sumar hafa med Magt verid inbærdar / þa krefur Vor Pers / ad vier greinum þar / og rærum rietta Orsøk þeim til þess / ad Vmbreiting i þessu hvoru verid hvorr Hendur teken / so ad Keysaral. Majesteter meige Sañe og Jarta / ad i þessu hvoru ecke verid hendlad Oi Christeleg / edur med Oviðursku / helldur ad vier erum knwder til hvorr Guds Bodord og Skipun / sem a med ollum Riette ad hafast i hvora Gilde eñ nockur Sidvane /

vane/ hvørsu margur sem hañ er / til ad lyda slyka vmbreiting.

XXII. Grein. Vm Hverutvegge Tegund (Jarneska Hlutana) i Sacramente (Altaresins.)

HJa Oss er hvorutvegge Tegund Sacramentesins Meddeild og framriett Leikmönnum/ fyrer þessa Orsøk / ad þetta er auglioos Skipun og Bod Christi / Matth. 26. Drecked Aller þar Ap. Þar bydur Christur med klærum Ordum um Kalcikeñ / Ad þeir Skule Aller Drecka Ap Hønum. Og so ad eingen giete mælt og ødruvysi vtlagt þesse Ord/ lyka sem hañ attu alleina heima hia Prestunum/ þa synir Paulus/ 1. Cor. 11. Ad allir Søfnudureñ i Guds Kyrkiu hia þeim Corinthiska hefur brwkad hvorutvegge Tegund / og þesse Brwkun hefur vidhaldest længa Tid i Christelegre Kyrkiu / so sem verdur bevyssad med Historiunum og Skrifum Kærepedranna. Cyprianus gierir og allvyda þar um / ad Kalleikureñ hafe a hañs Døgum verid framborenn Leikmönnum. So seiger og hin 6. Hieronymus / Ad þeir Prestar / sem bera Sacramente Altaresens fram / meddeile Fooikenu Christi Blood. So skipar og skrifar Gelasius Pave/ ad Madur skule ecke skipta Sacramentenu i sundur / Distinct. 2. de Consec. C. Comperimus. Madur finur og hverge nockrn CANON (þad er Dooms Atkvæde giørt a nockre Kyrkiu Rad stefnu) sem skipe/ ad taka alleina vid einne Tegi

undeñef

ndene/ So gietur og ecke neinn Madur peinged
a vita/ hvenær/ edur ad hverium sa Vane hepi
r vered innværdur / ad taka vid einne Tegund
sacramenti/ hvørt Cardinal Cusanus giete um/ nær
pesse Gestur hafe verid sampyckter.

Nu er pad allum Audsiaande/ ad pesse Va
ne er gagnstædur Guds Bode/ hepur og so veri
d innværdur a moote peim gømlu Atkvædum
Kyrkiu Radstefnana / og er rangur. Pessi
regna hepur pad ecke verid hæfelegt/ ad pyng
ia peirra Samvitsku/ sem hafa gyrnst ad brwka
pad h. Sacrament epter Jnnsetning Christi/ og
ad neyda per til/ ad breita pvert a moote Skil
un Vors DRottens Christi / Og med pvi
Utelukning annars Glutarens ap peim tveimur
Jardneskum i Sacramentenu/ er Gagnstæd Jn
setning Christi / pa skiedur ecke heldur nein
Proccssion , sem Vane hepur verid/ med Sacra
mentid / hia oss.

XXIII. Grein. Vm Kloonaband Prestana.

Pad hepur verid ein Stoor ø Geyslega mik
el Vmkvørtun hia Elnum og Sierhvørium/
hærre og lægre Stiettar i Heimenum / um pad
stoora Lauslæte og Villu Dyra Arhæpe og
Lifferne Prestana / er ecke hafa gietad hallded
vid Greinlighe / og vorn einig pvilykar Vid
bioodslegar Skamer stignar uppa pa epstu
Tvøppu. Til ad umplya so marge stoorkost
lege Gneixle / Hoordoom og annad Saur/ Lifer/
hafa nockrer Prestar hia oss/ ifigelnged Hiu
skapar

skapar Stiett. Þeir seigia þessar Orsakir þar til / ad þeir eru neydder og hræder þar til ap stoorre Þvingan Samvitsku sinar / med því Skriptin seiger argliooslega / ad Hiuskapar Stiettin sie innsett ap Gude DRottne til ad plija Lausleete / so sem Paulus seiger 1 til ad plija Lausleete / Hafe Kñ og Sierhvør sijna Eigin Konu. Item / Betra er ad gyptast en ad brenna. Og þar ad Christus seiger: Þad þu tekr allar þessa Ord hándlad / þa giefur Christus til Vitundar / (hvar ad allvel hefur þeckt hvad med Manninum er) ad þad eru faaer Menn / sem hafa Gafu til ad lifa Skirlifie / hvad Gud hefur skapad Manninn / Karlmann og Konu / Gen. 1. Hvert þad er nu komed under Manlegum Krapte og Mætte / ad gióra þad betra edur umbreyta því / sem er ein Skepun Guds / þeirrar Hans Majestets / þyrer utan sierdeilis lega Gafu og Mand ap Gude / þyrer eigin Uppa tekt ellegar Lopun / þar um hefur Reynslan synt hvørdur lioos Merke. Þvi hvad Gott / hvad Hæverskiegt / Greinperdugt Lyperne / hvada Christelegt / Erlegt og Rædvandlegt Athæfe hafe þar ap vilgt hia mørgum / hverfu Vidbioodslega Skielfelega Grod og Kvøl allmarger hafe hapt a Samvitsku sine i þeirra Syndstu Exercitium / er ollum kunnugt / og hafa marger þad skalfer medkiende. Meige þa ecke umbreyta Guds Orde og Bodum þyrer nockur Heit og Manna Lógmal / þa hafa Prestarner og adrer

Andlega

Andleger teked sier Egta Kvinur syrer þessa og adrar Orsaker / og epter tiedum Grundvelle.

So verdur og bevyssad ap Historiunum og Skrifum Lærepedrana / ad sw Tydkan hefur verid i Syrndæe i Christelegre Kyrkiu / ad Prestar og (Diaconi) Medi Pienarar / hafa hafft Egta Hwssfrwr. Par syrer segier Paulus / 1. Tim. 3. Einum Byskupe bydur ad vera Ostrapanlegum / Eirnar Kvinu Eigen Manne. Pad erv og ecke meir en 400. Ar sydan ad Prestum i Dyskalande var syrst freyngt med Opbeldu fra Hoonabandenu til ad strengia Skyrlifes heit / hverier ed hafa og so samelgeblega / einlig næsta alvarlega og hardlega sett sig a moote hvl / so ad pad vantade næsta lytid a / ad Ein Erke Byskup til Meyntz / sem hafde kungiørt eina nya Skickun fra Pavanum / þessa Jnei hallds / hefde verid aplyfadur i Eine Manne Praung / þar allur Presta Mwgurenn giørde Vpphlaup nockurt / og hefur strax i Ondverdu verid so pliodt og Orlurlega gripid til þessa Forbods / ad Papen hefur ei allena bannad Prestunum i þad Sine ad gyptast framveigis / heldur og sundur slitid þeirra Hoonaband / sem þa hofdu verid leingi i þeirre Stiett mdur / hvad þo er ecke allena moote ollum Guddoom legum / Natturlegum og Veralldlegum Rettre / heldur og þeim Kyrkiu Rad Stefnu Atkvædum / sem sialfer Pæparner hafa giort / same þinum Vydfrægustu Kyrkiu Rad Stefnum /

og þeim øldunges Gagnstædt.

Lyka hefur þessharrar Rada og Hugþoottr Prælega heyrst/hia mørgum Hæum/Gudhræddum og Vitrum Mønnum / ad slykt Naudgunar Einlyge og Svipter Hioonabandsens (hverr sialfur Gud hefur ínsett/ og lætted vera epter sierhvørs eigen Villa) hafe alldrei leidt neitt Gott epter sig / heldur marga stoora og vonda Leste og marga Svyvirdu. So hefur og einn af sialfum Pæfunum/PIUS II. Eins og hans Saga kiennir/ Lætted sier optlega þesse Ord um Muñ fara / og um sig skrifa: Pad mætte ad sønnu hafa nockrar Orsaker / ad Hioonabanded være bannad hinum Andlegu / en hann hefde þo miklu hærre / stærre og gildare Orsaker / hvar fyrer Madur ætte ad leifa þeim Hioonaband ed aptur. An alla Efa hefur PIUS Pæfe / so sem einn Vitur og Velskynjande Madur talad þesse Ord af myklellre Jhugan.

Par fyrer vilium vier i Undergiefne hafa þad Traust a Keysarans Majestet / ad hans Majestet/ so sem Einn Christelegur/Hælsoplegur Keysare / mune Mædugliga giæta þess vel / og geyma i Hiarta sier/ ad þader nu a þeim Syduſtu Tydum og Tiegum / um hveria Skriptenn talar/ ad verde æ verre / og Mieñerner Ostyrkare og Veikare.

Þess vegna er þad harla Naudsynlegt/Nytsamlegt og Christelegt / ad hyggia ad þessu Mialefne med Alvø/ so ad/ hvar Hioonaband-

ed

ed er bañad/ ecke eñ þa Svyvirdelegre og Smu
arlegre Saurlyfes Synder og Skaмer/ nae ad
brioota sig i þau Fysku Lønd. Hvad vissu
lega mun þo alldrei nockur Madur gieta kom
ed þessum Ørnum til Vitrulegarar edur betre
Umbreytingar/ ellegar þar gigrt vid þau / so ad
betur þare/ helldur eñ Gud sialfur/ hver ed þess
ur iñsett Kioonaband / til ad hiælpa Mañleg
um Veikleika / og ad hindra Lausaxte. So
frigia og þær gømlu Kyrkiu Reglur (Canones)
ad Madur hlioote þess a millum ad mynka nock
ud og laata slaka til ap hinu hardasta / þyrfe
Saker Mañlega Veikleika / til ad hindra þad
sem er eñ þa verra / og ad gieta uñþlwed þad.
Nu være þad i þessu Tilfelle og so næsta Chri
stielegt/ so er og þess yfred stoor Þørf. Og hver
su gietur Kioonaband prestaña/ og þeirra And
legu / vered Almeñelegre Christielegre Kyrkiu
til nockurs Skada edur Kreinkingar/ sierdelles
Sookinar Prestaña og añara / hverier ed skulu
Kloona Kyrkiuñe? Þad mætte vera Ekla hier
epter a Kiesemdum og Sookinar Prestum/ ep
betta stranga Forbod uñ Kioonabanded skylde
lengur standa.

Ep nu þetta/ Vænelega ad Prestar og And
leger meige Kvongast/ er Grundvallad a Guds
Orde og Bodum/ og Historiurnar bevysa þar a
open/ ad Prestarner hafe verid Eigen Kyrter/
so og/ ad Kreinlyfes Leited hafe komed so morg
um Svyvirdelegum/ Christielegum Kneixlum

um/ so morgum Hoordooms Brotum/ Ognar-
legum Oheyrelegum Saurlyfes Hætte og vid-
bioodslegum Skömum til Leidar / ad jafnvel
nockrer medal Doom-Herranna / og Hof-Pienar-
ar i Rom / hafa optlega jatad thad sialfer og
prentvært. Klaganer yfer thvi / hvörsu ad slykar
Skamer hins Riettu Lydnum / er væru Oss vid-
urstyggelegar / og premur ollum Mætta / munde
hafa kunnad ad uppæsa Guds Reide: Pa er thad
og ad vyfu eins aumkunarlegur Hlutur / ad Men
hafa ecke alleina forboded Christilegt Hioona-
band / heldur teked sier fyrer Hendur / i nockrum
Stodum / med hinu mesta Snarrædi ad strappa
thad / allt eins og fyrer skoortoslegt Illvædi.
Svor og Hioonabanded myrkvis virdt og agiætt
i theim Veryfavalegu Lögum / og i ollum Kin-
valids Rykium / hvar Lög og Riettur hefur
nockuru Tyma vidgeingest: Ef nu a thessum
Tydum / taka Men til / ad tvelta Fiolk ad Sak-
lausu / Kinunges vegna Hinskapar / og hvad
meira er / Presta / hverium eb ætte ad fyrna
framar Gordum / og skirdur thetta ecke alleina moot
te Guds Lögum / heldur og a moote Lagat
Greinum Kyrkiunar (Canones.) Postulen Paul
us / 1. Tim. 4. Kallar thau Lærdoom / sem
banar Hioonabanded / Discipulsens Lærdoom.
Panen seiger og skalpur Christus / Joh. 8. Ad
Discipulen sie ekki Mordinge hegar ad Upphafe /
hvad tha ekkig er vel samhioodanet / ad thad
hlyvate vissulega ad vera Discipuls Lærdoomur /

ad

af baña Klæskap/ og raðast i ad staðfesta sijkt
an Lærdoom med Bloods Vthellung.

Eñ so sem eckert Maña Lögmal gietur af
teked eda umbreitt Guds Bodordum/ so gietur
og ecke nockurt Kelte umbreitt Guds Bodord
um. Par fyrer gieper og hin H. Cyprianus það
Raad/ ad þær Konur/ sem ecke vilie halda það
Skyrlijpe/ sem þær hafa heited/ skule gyfta sig.
Og seiger hañ i 11. Brefe 1. B. so: Eñ ef þær
vilia ecke halda Skyrlijpe/ edur gieta það ecke/
þa er betra/ ad þær gyftest/ heldur eñ ad þær
falle i Eld fyrer Saker þeirra Grundar/ og
skulu þær sia sig vel fyrer/ ad þær giepe ecke
Kneixle af sier/ Brædrunum og Systrunum.

Þar ad auke eru og allar Greinar Kyrkiu
Laga (Canones) myklu vægare/ og brukа stær
re Sañsyne vid þa/ sem hafa giefet Keit i Æsku
sinne/ So sem ugka Prestar i Miwkar velgiesters
eru fyrer Gotzkur Saker/ komner i þetta Stað
nd a þessa ungu Arum.

XXIV. Grein. Vñ Messuna.

Vorum Mañum er Kanglega kiert um það/
ad þeir hafe teked Messuna af. Þvi það
er augliost/ ad Messan/ þott ei sie hroosað
þar af/ er halden med stærre Gudrækne og Al
vørugiesne hia oss/ heldur eñ hia vorum
Mootstondurum/ So er og Folkenu optlega
giepen Vppfræding med mesta Athygle um það
H. Sacramente/ hvar til það sie insett/ og
hvørsu það eige ad brukа/ Kepnelega til ad

hugbreyska par skielpdu Samvitzkur par med/
pyrer pvert ad Folkinu er komed til ad med
taka Sacrament og heyra Messa. Pvi asamt
skiedur og Upprading a mooti sodrum raungum
Lærdoome um Sacramented. So er z ecke heldr
ur nein merkileg Umbreitting skied i peim opin
beru Ceremonium Messunar / utan hvad Sum
stader eru sungner Pskar psalmar (til ad upp
vacka og aya Foolked par med) asamt Latinu
Sungnum / Med pvi allar Ceremonior eiga
pyrst og fremst ad kenna par til / ad Skynsdurt
en laere par af hvad hann purfe ad vita um
Christum.

En sokum pess / ad Messen hefur a margan
hatt verid Misbrwkud pyrer pessa Tyd / so
sem pad er auglioost / ad par af hefur verid
gized ens Kaupstepna / par ed hun hefur verid
seld og kipt / og ad mestu Leite verid halded
i ollum Kyrkium pyrer Peninga / Pa hefur slyk
Misbrukun Praxinne verid strøyrud pyrr meir
en Lærdum og Gudhræddum Mønnum. Pa nu
Reformatorarner hafa predikad hiar ossum petta /
og Prestarner verid amintter um ha skielegu
Hoorun / sem atte med rettu ad hrærra sierhvern
Christen Mann / ad hver sem tekur Sacramented
Omaklega / sie sekur vid Lykama og Blod
Christi / ert skilar Sidu Messur og Skorta
Messur (sem hingad til hafa verid halldnar
upp ad Kirgum sidr / Sialfo og Intekta /
hallast mioter i vorum Kyrkium

Ver

Par hiá er ecki sa vidurfryggelege villu
Lærdoomur straffadur/ med hvørium hað hefi
ur verid ficit / að Erkn Christur hafe med
sínum Dauda giørt pullnadar Bøot fyrer Oppt
urna Syndena alleina / og ínsett Messuna til
Oppurs fyrer adrar Synder/ og giørt Messuna
hæfig að eíne Soarn fyrer Lifendur og Dauda
til að burttaka Syndena og að Friðstille Gude
Sín þramar hefur það leidst af því / að Men
hafa dilputerad um hað/ hvert ein Messa/ sem
er halduen fyrer marga / þo þiene so mikid og
marge/ sem ep Madur hielde eina Sier i Lage
fyrer einhvørn eirn. Þar af er komen sa stoore
Otrulande Fiellde Messnaða / af því Madur
hefur villad ódlast allt hvað hía hefur vidhafst
hiá Gude / med þessu Verke / og þar med hefur
Trwñe a Christum og rietstre Guds Þioonustu/
verid gleymt.

Þar fyrer er Underwøfsum skied um þetta /
hvørsu að Naudsynen wtheimte það an alle
Efa/ að Madur vite / hvørsu að Sacramentid
verde riett brwkad. Og fyrst / að þar sie ecke
neitt Offur fyrer Ken/Syndena/ og ecke fyrer
adrar Synder/uten hía Einasta Christi Dauda/
Það syner Ritningen augliosclega i morgum
Stødum/hvíad so stendur skrifad til Hebreos/
að Christur hafe soornfært sier Einusinne/ og
betalad þar med fyrer allar Synder.

Það er ein Kyning/ sem alldrei hefur annus
hyyst/að ficita i Kyrkiunne / að Christna skylde

hafa giört fullnægiu fyrer Arfa Syndena alla eina/ og ecke þar ad auke fyrer adrar Synder. Þar fyrer vilium Vier vona/ ad aller Menn skilie þad/ ad sijstur Villu Lærdoomur er ecke strappadur fyrer utan alla Orsøk.

I Odrv Lage/ þa tiener Sr. Paall/ ad vier þaum Mønd fyrer Gude fyrer Trwna/ og ecke fyrer Verken/ þessu er Openberlega Gagnstød þesse Misbrwkun Messunar/ þar Madur hyggst ad þa Mønd fyrer þetta Verk/ so sem Menn og vita/ ad Messan hefur verid hefd til þess/ ad Madur þeinge lagt Syndena sier/ og ødlast Mønd og allra Handa Gott hia Gude/ ecke alleina Prestinum fyrer sig/ heldur og fyrer alla ath Heimen/ og fyrer adra Lifande og Dauda.

I þridia Lage/ þa er þetta H. Sacramentum insett/ ecke til ad Fordæma þar med fyrer Syndena (fyr þad Osyur er þegar madur skied) heldur til þess/ ad vor Tiw verde uppvakin þar med/ og Samvitskurnar huggadar/ hrærdar ad verda aminntar med Sacramentenu/ ad þeim hefur verid lofad Mønd og fyrergiefning Syndanna af Christo: Þess vegna wtheimtar er þetta Sacraments Trwna/ og er þorgiefens brwkad an Trwarenar.

Med þvi nu ad Messan er ecke neitt Osyur fyrer adra Lifanda edur Dauda/ til ad taka þeirra Synder burtu/ heldur at hun ad vera ein Communion, þa Prestinum og adrer medtaka Sacramented fyrer sig/ þa er þesse Skrekan

Halldest

halldeñ hiar oss/ ad a øllum Helgum (og annars har fyrer utañ/ þa Fookk nockurt er til Altaris) er halldeñ Messa/ og þa eru þeir teknir til H. Kvøllmaaltydar/ sem þess Oska. Þañig hellst Messañ vid hiar oss/ i sinne riettu Tydkan/ eins og hun hefur verid Fyrrum halldeñ i Kyrkiunne/ eins og bevyfad verdur ap þvi sem St. Paull seiger/ 1. Cor. 11. Og þar ad auke ap Skriptum margra Lærefedra. Þviad Chrysostomus seiger / hvernig Presturenn skande Daglega og heimte nockra til Communion, enn sumum baude hann ad ganga innar. Kirnenn syna þær gømlu Laga Greinar Kyrkiunnar/ ad Ekki hefur pluto Excommunicerad / og hinir adrer Prestar og Medh Pienarar hafa Communicerad. Þviad Ordenn eru so lattande i þrim Niceuiska Canone: Medh Pienararner skulu medtaka Sacramented Alvarlegha epter Prestana ap Byskupenum ellegh ap Prestenum.

Sie nu ecke pundid uppa neina Nyung i þessu / er ecke hefur Fardum verid i Kyrkiunne / og ep ei er skied nein merkeleg Umbreitting i þeim Openberu Ceremonium Messunar / utañ alleina ad þvi Leite/ ad hinar adrar Onaudsynlegar Messur / sem hafa kañ skie hallonar verid med nockre Misbrukum/ eru nu lidnar under Lok/ þott fiælg Sooknar Messañ sie halldeñ : Þa ap þesse Skickun / ad halda Messu/ med riettu ecke ad Fordæmast so sem Villdu Lærdoomsleg og Ei Christeleg. Þviad þad hefur og ecke heldr

ur

ur hvørs Daglega verid halldenn Messa fyrre a
Tydum i þeim stooru Kyrkium / þar ed margt
Fookk var / nie a þeim Døgum / er Sookn ar
Fookked var samankomed / so sem Tripartita
Historia sqver i 9. Book / ad Ritningenn hefur
verid lesenn og vtløgd i Borgenn Alexandria
a Midvikum Døgum og Fæstum Døgum / og adr
ers ßll Guds Þionustugiørd fluttr / ad Messu
unne præstenne.

XXV. Grein. Vm Skripter.

SKRIpternar eru ongvanveigenn aptecknar
ap prestum þessa Fookks / þvi ad þessar
re Sidvenju er halldid vid hia oss / ecke ad
rietta þeim Sacramentid / sem eru ecke adur yf
erheyrder og anleystir. Fokked er þa uppfrædt
under eins / hvørsu Guggunarlegt þad Ord Ap
lausn sie / hvørsu þa og dyrmæt Aplausnenn eige
ad vera halldenn. Þviad þad sie ecke Kaust eda
Ord þess Manns sem er Naklegur / heldur Guds
Ord / sem þa fyrergiefur Syndena / þviad hun
verdur tilsøgd ap Guds Alþu / og epter Guds
Skipan. Vm þessa Skipun og Lykla Vald /
hvørsu Guggunarlege / hvørsu Omissande þad
sie þeim skielpdu Samvitskum / er kiennt med mik
elle Kostgixne / þar ad auke / hvørsu Gud heimt
er / ad Madur trive þessare Aplausn / ongvu sydr
ur / enn þo Guds Kaust kvade vid ap Himne nid
ur / og ad vier huggum oss þar vid med allre
Gladvxte / og vitum / ad vier þolunst Fyrergiefn
ing Syndanna fyrer þvilyka Trw.

Vid

Vid þessum Naudsynlegum Glutum / hafa
oredikarar ecke audur hrært med einu hinu min-
a Orde / er þo hafa kient margt um Skripter
ar / heldur hafa þeir einunges plægad Sam-
vitskurnar med langre Synda Pulu / med Fali-
nægiu / med Aplæte / med Pilagrymo Gaungum
og Pess hattar. Marger af vorum Moot-
stødu Mønnum fæta lyka og siælper medkienna /
ad þad sie nu bæde skripad og kient Skappellegi
ar um rietta Christelega Voran / af þessare Gal
þu / heldur en langa Æfe fyrrum.
Og er þanig kient um Skripternar / ad Mad-
ur skule ecke þryfta nemum til / ad greina sier
hvørta Synd med Nafne / þviad slykt er Ø-
møgulegt / eins og Psalmurenn seiger: Hver
kann ad formerkia hvørsu opt hann misgiører?
Og Jeremias seiger: Hiartad er Miernadar-
fullur og Orvinlumarsamur Gluter / Hver kann
ad ransaka þad? Su Vesæla Manlega Nattru-
ta / er og geingur so djupt nidur i Syndena / ad
hun þar hvørke sied þar allar nie þecke. Og ætt
um vier ad aplysast ecke utann af þeim einum / er
vier kunnum þrann ad telia / þa være oss lyttel
Hiælp veitt / Pess vegna gieresst ecke Þørf / ad
hauduga Mønnum til ad Nafngreina Syndernar /
og telia þær so upp / Pannen hafa og Larepeda
urner halldved / so sem þad pinst Dist. I. de Pæni-
tentia, hvar ed Ord Chrysostomi verda þrann-
ærd: Eg seige ecke / ad þu skuler siælfur giepa
þig þrann / ecke heldur æfinlega þig siælfur edur

sekann

sekan ſæta hier einum ſyrum / helldur hlyd þu Spæmaſtenum er ſeiger: Bepala þu DRottne þyna Vegu / pſal. 37. Par þyrce ſkaltu ſkript aſt þyrer Gude DRottne þeim ſann Doomara med Bæn þine / ſeig ecke Synd þyna med Tungu unc / helldur i þine Samvitsku. Hier ſier Madur augliooslega / ad Chryſoſtomus neyder eingi añ til ad uppreikna Syndernar med Nafne. So kiener lyka Gloſa in Decretis de Pœnitentia, Diſt. 4. Ad Skriptternar ſieu ecke iafnſett at þyrer Ritningena / helldur þyrer Kyrkiuna. Þo verdur kient med Aſtundan ap Predikurum ap þeſſare Hælþu / ad Skripter eige ad halda vegna Vplauſnarenar / ſem er Hyppud / Stycked / og þad ſem helſt at riſdur þar i / til Huggunar þeim Skielpdu Samvitskum / og þar ad auke vegna nockra añarra Orſaka.

XXVI. Grein. Vm Miſmun Fædunar.

Þyrre a Tydum hefur þad vered þañig kient / Predikad og Skripad / ad Miſmunur Fædunar og þeſſ Hattar Tradition, iñfærd ap Mañinum / gagne þar til / ad Madur þorpiene Nad þar med / og greide Fullnuſtu þyrer Syndena. Þetta hefur vered Grundvollur til þeſſ / ad Men hafa a hvørium Deige upphuxad nyar Føſtur / nyar Ceremoniur, nyar Ordur og þeſſ Hattar / og geinged ryckt og reked hardlega epter þvi lyku / lyka ſem være ſlyker Hluter Naudſynleg Guds Þioonuſta / medur hvørre Madur þorþiened Nad / ef hann hielde þad / og ad þar

drygdeſt

dryggdest stoor Synd/ ep Madur hielldi pad ecke/ ap hverju margar Gaskalegar Villur hapa risid i Kyrkiunne.

Fyrst hepur Christi Mad orded Opeckianlegre pyrer pad/ Kirnen Lærdoomuren um Trunna/ hver od bryner Evangelium pyrer oss med mikelle Alvøru / og rekur hardlega epter pvi / ad Madur hallde Christi Forpienustu hana og dyrmæta ad vera/ og vite / ad pad / ad trua a Christum / eige ad vera hallded miklu ædra og miklu pramar en øll Verk. Pess vegna hepur Ste Paall bared med Atiepd moote Mose Løgmæle og Manna Setningum (Traditionum,) ad vier skulum læra / ad vier verdum ecke Rettlæter pyrer Gude ap vorum eigen Verkum/helldur allcina pyrer Trunna a Christum/ so ad vier pæum Mad pyrer Christi Skuld. Sigkur Lærdoomur er pvi nær ad øllu Leite wtsloken/ Med pvi pad hepur vered kienn / ad porpiena Mad med Løgmælenu / Føstum / Mismun i Mat/ Fatnade. o. s. p.

I Manna Mæta hapa og slykar Traditioner gigur Guds Bodord Olioos: Hvad Madur vyrdte pessar Traditioner myklu meir og pramar en Guds Bodord. Men hielldu petta allcina pyrer Christelegt Lyperne / hvor sem hielle panig pessa Helge / bad so / pastade so/ var so klæddur og bwen: Pad kølludu Men Andlegt Christelegt Lyperne.

Japnpramt voru dnur Mandsynleg Good-

verk halldeſt ad vera nockurt Veralldlegt Oc Andlegt Athæfe / Nefnelega þesse / Ef nockur er skylldugur ad giøra epter sine Køllun / so sem þa Einn Hus Fader Vtiñur og Erfidar til Biargar Konu sine og Børnum / og elur þau upp i Guds Otta: Ef Huss Moderen þader Børn og giætir ad heim / Ein Furste og Yfervalld stiornar Lande og Lydum. o. s. f. Soddañ Verk / sem eru skipud af Gude / hlutu ad vera nockurt Veralldlegt og Ofullkomed Athæfe / En Traditionernar mattu hafa þad Kostulega Nafn / ad þær allcina hiertu Heilog fullkomñ Verk. Þar fyrer var hverke Hoop nie Vnder a ad giøra hvilyktar Traditioner.

I Þridia Lage hafa slykar Traditioner ordeid Samvitskunum ad stoorkostlegum Þyngslum / þvi þad var ecke megulegt ad halda allar Traditioner, og þo voru Menn þeirrar Meiningar / ad hvilykt veere nockur Naudsynleg Guds Þionusta. Og skrifar Gerson / ad marger hafe med þessu Moore ratad i Ovæntting / nockrer hafe og tortynt sier sialfer / Sckum þess þeir hafe ecke heyrt neina Huggun ut af Christi Naad. Þvi Madur sier hiæ Summistum og Theologis, hvorsu ad Samvitskurnar hafe vered plagadar og Villuvafdar / þar þesser hafa tekest a Hendur ad draga Traditionernar saman i Eitt / og leitast vid ad synia Tilhlidran / ad þeir gætte hiælpad Samvitskunum / og hefur þad ollad þeim mykella Vmsvifa / fyrer þvi / ad allur Heil-

fusam-

ſuſamlegur Lærdoomur um Naudſynlegre Hlu-
te/ ſo ſem um Trwna/ um Huggun i peim hæu
Freiſtingum og þeſſ konar/ hefur þa leiged øllo
unges nidurkaſtadur/ So hafa og marger good
er og Gudhrædder Menn miog ſo klagad pyrr
en nu/ yper þvi/ ad ſlykar Traditioner hafa ſtoo-
nad til margra Præætana i Chriſtelegre Kyrk-
iu: So ad Radvander Menn hafa hloted Hind-
run af þvi/ og hafa ecke matt komaſt til rætt-
rar Peckingar a Chriſto. Gerſon og nokrer
fleire hafa klagad med Akiefd yper þeſſu. Ja
fad hefur og lykad Auguſtino illa / ad Menn
þyngdu Samvitſkunum med ſo mørgum Tradi-
cionum. Par pyrer kiennir hann þvi japnpramt/ ad
Menn ſkule ecke halldа ſlykt pyrer Naudſynlegt.
Um peſſ vegna hafa vorer Menn / ecke af Op-
byrpſku ellegar Forſøkrun vid Andlegt Vallд /
kiennt nockud um petta Malefne / heldur hefur
ſtoded Naudſyn wtheimt ad giøra Vppbræding
um adur nefnda Villur/ ſem mattu vera ſprott-
nar af Rangſkilningi a Traditionunum. Þvi
ad Evangelium helmtar alvarlega/ ad Madur
ſkule og verde ad praiſſetta þa Kienning um
Trwna i Kyrkiunne/ hvør þa ecke verdur ſkuld-
ug Madur hyggſt ad bor þiena Nad med eigen
Verkum / er hann ſialfur vill wtvelia þar til.
Og er þaunn kiennt þar um / ad Madur giøre
ecke þor þienad Nad med hvi/ ad halldа tredа
Manna Setninga / edur ſett Gud/ ellegar unnen
Fullnadar Boot pyrer Syndena/ og ſkal þvi ecke

gidra neina Omissanlega Guds Dyrkun we
hefe. Par til verdur Orsøk þrannþærd ap Rie
ninguñe. Christus þorsvarar þostulana /
Matth. 15. Er þeir hielldu ecke Ventulegar
Traditionar, og seiger under eins: Ad Onytu
þioona þeir mier/a medañ þeir kiena þær Kienn
ingar/sem ecke eru añad eñ Bodord Mañs. Ep
hañ nu kallar þetta eina þorgiepens þioonustu/
þa hlytur hun ad vera Onaudsynleg. Og
strax þar epter: Hvad er iñgeingur i Muñen/
þad saurgar ecke Mañen. Item seiger Paul-
us/ Rom. 14. Ad Guds Rykt sie ecke Matur
og Dryckur/ Col. 2. Læred þngvañ gidra yd-
ur Samvitsku neina i Mat edur Dryck edur
Sabbath. o. s. þ. Petrus seiger / Act. 15.
Fyrer hvad þreistid þier nu þa Guds/ ad leggia
Ok yper Lærisvinañs Hals/ hvørt ad ei gæru
lored hocikt vær nie Fedur vorer? Helldur
trwum vier ad verda Sæluhoolpner / þyrer
Naad DRotteñs vors JEsu Christi/med sama
Hætte og þeir. Par þyrerbiodur Petrus / ad
þyngia Samvitskunum med þleire ytvortes
Ceremoniurn, hvørt helldur þær være Mose edr
ur añarra. Og 1. Tim. 4. Verda þvilyk Far
bod/ So sem ad baña Mat/ Fyrerbiooda Hiw
skap. o. s. þ. Rætlud Discipuls Lærdoomur:
Þvi þad er strax a moote Evangelio/ad upp-
seria edur gidra þvilyk Verk / til ad þorþiena
Fyrergiepning Syndañs þar med/ edur lykta sem
eingeñ giæte verid Christeñ an slykra Dyrkana.

Þá að vorum Mönnum er hier kient um það/ að þeir bönnudu Holldsins Þyngun og Aga/ cins og Jovinianus / þa skal þetta þiðast epter þeirra Skrifum / að vera laungum ðoruvísc. Þvað þeir hafa atyd kient um það H. Kross / að hiner Christnu sieu skyllduger til að lyda / og að þetta sie hin Rietta / Alvarlega / og ecke uppsmyðada Holldo Þyngan. Þar asamt er og kient / að hvør og eitn sie skylldugur / að hegda sier. so med Lyfamlegre Jokun / so sem med Fóstum og annare Æfing / að hann giefne ecke Orsøk til Syndar / og ecke uppa það / að hann þorfiene Mað med slykum Verkum. Þesse Lyfamleg Jokun a ecke allcina að brukast a visstum Tilfellum Dögum / heldur med Jafnade. Þar um talar Christus: Vared ydur / að ydar Hiörtu þyngest ecke af Ofæte. Item / þetta Kyn rekst eige at nema med Bæn og Fóstu. Og Paulus seiger: Að hann þyngi sitt Lyfama / og tome hönum til Hlydnes / hvar med hann synir / að Holldsens Þyngun skule ecke vera brukud til að forfiena Mað þar med / heldur til að halda Lyfamanum hæfilegum / so að hann hindre ecke / það sem Einum og Sierhvørium er skipad að giøra epter sinne Kallun. Og verdur Fastan ecke þanneg Fordæmd / heldur það / að Menn hafe giørt eina Maudsynlega Þionustu vor herre med Tilfellum Dögum og Fædu / til að villa Samvitskurnar þar med.

Eirnes eru margar Ceremoniur og Traditiones

er hallonar ap þessare Hulku / so sem Messu Skickunen og adrer Saungvar / Hatyder. o. s. þ. er þiena til þess / ad good Skipan og Skickun verde hallden i Kyrkiune. En þar hiar er Soolkenu kient / ad þvilyk Utvortes Guds Pion usta giøre þo ecke Riettlætan fyrer Gude / og ad Madur skule hallda þad so / ad hann þynge ecke Samvitskuna þar med / Eirnen / ad ep Madur lætur þad vera Ogiørt fyrer utan Hneixle / þa sie ecke Syndgad þar med. Þetta Freise i Utvortes Ceremonium hapa og hiner gømlu Lærepedur halded: Þvi i Austur / Geime hepur þaska Hatyden verid halden a adare Tyd / en i Roma Borg. Og þa nockrer villdu hallda þenan Mismun fyrer nockurn Agreining i Guda Kyrkiu / þa hapa þeir verid aminter ap gerum / ad þad være einged Pørp til ad hallda Eitt og hid sama i slikum Sidum. Og talar Irenæus þannig; Mismunur i Fæstum stydur ecke Eining Trwareñar: So sem þad er og skrifad Dist. 2. Um þvilyken Mismun i Menn Skickunum / ad hann sie ecke a moote Einingu Christneñar. Og Tripartita Historia uppi telur i 9. Book marga Olyke Kyrkiu Sidi i Eimu / og setur þann Eina Nytsamlega Christe lega Maals Grein. Pad hepur ecke verid Meining Postulana / ad tilskipa Helge og Hvyldar Daga / heldur ad kienna Trwna og Kiærleikann.

XXVII. Grein. Um Klaustur.

Greinen.

Ad

Vm nockud sie talad um Klaustur-Heite / þa er naudsynlegt fyrst ad skyrleida / hvorsu þar med hegur vered þared hyngad til / hvernig þeim hafe vered hattad i Klaustrunum / og ad yþred marger þar ine hafe a hverium Deige giøtt ecke alleina a moote Guds Orde / helldur og eliñig þæssa Løgunum. Þviad a Tyd Ste Augustini hegur Klaustur-Lyfte vered i hvers eins sialfss Valde / Sydañ / þegar sa riette Age og Lærdoomur took til ad raskast / þessa Menn þunded uppa Klaustur-Heite / og viliad þæra Agañ þar med aptur a Foot / allt eins og med nockre uppþundeñe Myrkvar-Stopu.

Auk þessa hafa Menn konied upp med marga adra Sluttc / æsamt Klaustur-Heitunum / og þiad Fiølda allañ med slykum Fiætrum og Þyngslum / og þad audur eñ Menn voru komner til þess fyrer Alldurs Saker.

So eru og niargar Þersoonur komnar i slykt Klaustur-Lyfte fyrer Heimsku saker / hverias / þoott þar hafe ecke vered os ungar / hafa samt ecke noogiega yþervegad og skilid sijna Krapta / Þesser aller / þañig-veidder og blækter / hafa vered twgader og neidder til / ad vera sybelle i slykum Bøndum / og hegur þess ecke vered giætt / ad japnvel Þæssa Rietturen gieþur marga lausa ap þeim / Og hegur þad vered Þrautalegra i Nuñu Clausirunum / helldur eñ Mvrka Clausirum / þar þo hefde helldur hafst ad vægia Kveñ-Fooltenu / so sem þeim Veitu. Þesse Frimd-

Eærdyder hefur einig miclykad mørgum godu-
um Mønnum þyrre a Tøtum/ Þvi þeir hafa vel
sied/ ad bæde Sveinar z Meyar hafa verid sett
i Clausstur til Upphelldes Lykamanum/ Þeir
hafa lyka vel sied/ hversu illa sw Fyrirtekt
hefur lendt/ hvada Freistne/ hvada Samvirsku/
Praating og Þyngslum hun hafe ollad/ og hafa
marger Menn bored sig upp um þad/ ad Menn
hefdu ecke hid minsta um Greiner Kyrkiulagi
ana i slyku hættulegu Espne. Þar ad auke hafa
þa Menn enna þvilyka Meining um Clausstur
Freistn/ sem er Odaleg/ hver ed og so hefur illa
Giediast mørgum Mønkum/ hversu fæer ap þvi/
sem þo hafa hafst nockurt vit.

Þvi þeir søgdus/ ad Clausstur Freistn være
Jøfn vid Skyrnena/ og ad Madur med Clausti
ur Lyfe forbiennade Fyrirgiepning Syndana z
Riettlæting fyrer Gude/ Jafn/ Þeir settu ein
þa bleira þar til/ ad Nefnelega Madur forb
biennade med Klausstur Lyfe ecke alleina Riett
læte og Sakleyse/ heldur og ad Madur hielde
þar med þaug Bod og Raad/ sem eru Jnnbund
in i Evangelio/ og voru þanig Klausstur Freis
sn mikla bramar Uppfrædd sn Skyrnen/ Jtem/
ad Madur forbiennade meira med Klausstur Lyfs
enu/ sn med allskonar øduru Stande/ sem er
skipad af Gude/ so sem er Sockna Herra og
Predikara Stand/ Yfervalldz/ Fursta og Herra
Stand/ og þess hattar/ hvørier aller hloona
epter Guds Bode/ Ord og Skipun i hverra

Kallun/

Kallun/ þyrer utan upplogna Audlega Stiett/ sem og ongvu ap þessu verdur Meitad / þvi ad Madur finur þad i þeirra eigen Bookum. Auk þessa/ Hver sem verdur so þangen og Kiemur i Klaustur/ han lærer þatt eitt um Christ.

Ad sönu hefur þad vidborid hier og þar/ ad Menn hafa halldid þa Skoola i Klaustrunum/ til Uppfræding ar/ i þeirre H. Skript / og ödrum Konstum/ sem eru þienanlegar þyrer Christelega Kyrkiu / so ad Menn hafa tekid nockra ur Klaustrum ad giört þa ad Prestum og Biskupum/ en nu lytur þad langtum öduvisse ut. Þvi ad Fordum komu Menn saman i Klaustur, Lijde i þrre Meining/ ad Madur lærde Skripten/ en nu seigia þeir/ ad Klaustur, Lijde sie eitt hvilikt Asigkomulag/ ad Madur vine sier Guds Nad med því/ og so Sakleise þyrer Gude/ Jar/ ad þad sie nockurt Stand fullkomleglekans/ og þeir seigia þad sie miklu ædra en adrar Stiettir/ sem eru ad Gude insetter. Allt þetta er framfært ur allrar Opræging ar / til þess / ad Madur þare því gior skynlad og skilid/ hvad og hvernig vorer Menn predika og kienna.

Fyrst kienna þeir/ sem eru hia oss/ þanig/ um þa/ er rada þad ad gieta sig i Kloona band/ ad aller þeir/ sem ei eru hæpeleger til Einlifis/ hafe Valld/ Rad og Rietr til ad kvongast/ þvi ad Heilen megna ecke ad aptaka Guds Skyckun og Bodord.

Nu hlyoda Guds Bodord þanig/ 1. Cor. 7.

Fyrer

Fyrer Frillulifnadar saker / þa hafe hvor ein
sijna eigen Konu / og hver (Kona) hafe sin
eigen Mann. Þar ad auke naudgar / knyr og
retur ecke allena Guds Bod / helldur og einig
Guds Skipun og Skickun alla þa til Hiwskap
arins / sem ecke ann sierdeilislegrar Guds Til-
hlutunar / hafa þeiged þa Mad / sem er Skyr-
lifes Gafan / epter hvi sem stadfes Guds Ord
hliodar / Gen. 2. Þad er ecke Gott / ad Mad-
urenn sie Einsamann / Eg vil giora honum tina
Medhialp / þa sem vera ma med honum.

Med hvad verdur nu komed i giegn þessu?
Madur ma hroosa Hiitenu og Skyldune so
prekt / sem vill / Madur þegre þad og ivbreide
so mikid sem verdur / so gietur Madur þo
alldrei þeiged hvi till Leidar komed / med nock
rum Mætte / ad Guds Bodord skule og munu
verda aptecten þar med.

Doctorarner seigia / ad Heite / sem eru a moot
te-Pæpa Riettenum / sieu Oy / Løgmæt og Oy
Gylld / hvorsu mykin synder eiga þau þa ad hafa
Stad og Krapt / er þau eru þverr a moote
Guds Bodum.

Ep ad Skylda sie / er Heiten biooda / hefde
engvar adrar Orsaker / so ad þau mættu ap
takast / þa hefdu ecke Pæpanner giørt adra
Skipun / edur leitt nockud øbruvisse a moote
þeim: Þvi þad hæger ecke nockrum Manne / ad
Onycta þa Skyldu / sem þrañ kiemur af Gud
legum Riettindum. Þar fyrer hafa Pæpanner

vel

tñ vel yfervegad þetta/ og sagt: Ad þad ætte ad
ñ brwka Sañsyne i þessare Skyldu / og hafa
og Margsiñes leipt/ ad þoruyfse skylde halldast /
ig so sem Einum Konunge af Arragon/ og mørg
ep um þorum. Hafe nu verid þoruyfse tilskip
l/ ad/ til ad na nockrum Tymanlegum Giotum/ þa
r/ er mykla Rietvysara/ ad þoruyfse sie tilskipad
d Saker Naudþurfta Salarcñar.
o/ Eñ þramar.: Þvi geingur hñ. moorst æ lege
a Flockur so hardlega epter þvi/ ad Madur hlioo
t te ad halda Feitcñ / og skodar þo ecke fyrst /
t hverr Feited sie þañig/ sem þad a ad vera? Þvi
o ad Feite a ad vera um þa Giote/ sem eru mego
e legre / Liwpt og Oneydt: Eñ hversu ad þad
o Fylgia Skyrlyfe stande i Mañsens Valde / og
R Mætte/ þad vita Menn vel. So eru þad og
e Fæer / bade Karlmeñ og Kuenmeñ / sem hafa
g giørt Klaustur Feit af sier sialfum med liwpu
h Giede / og goodre Yfervegan: Fyrr eñ þeir
y eru komner til rietters Vitsmuna / þa eru þeir
a yfertalader til ad giøra Klaustur Feite: Stund
e um eru þeir neydder og twgader þar til. Þar
fyrer er þad vissulega ecke riett / ad Menn tala
e so framblepte og hardt um Feit Skyldunna /
helst vegna þess/ ad aller medkienna / ad þvilyfte
a er a moote Natturu og Edle Feitesens/ ad þad
e er ecke bunded med lostugum og liwpum Vil
d la / nie helldur giørt med goodre Radslægun
y og Yfervegun.
r Nockrar Kyrkiu Laga Reglur (Canones) og
l Pafa

þvíþa Riettar/ gióra þau Heite Onnr/ er Einhver bindur / sem ecke er fullra 15. Ara / Því þeir halldu / ad Madur hafde ecke so miked Vit þangad til / ad hann kynne ad giøra vissa Rad-støfun sinar giørvallrar Æfe / hvar epter hun eige ad ganga.

Eirn annar Canon leifer Manlegum Verkleikta eñ fleire Ar/ hvad hann fyrerbydur heimil ad giøra Klaustur-Heite/ sem ecke eru fullra 18. Ara. Epter þessu hefur hin meste Glute Afsøkun og Orsaker til ad ganga vr Klaustrum/ hvi Velflester eru komner in i Klaustur a Bernsku Alldre/ fyrr eñ þeir hafe nad þessu Arum. Ad Sydustu/ þott Brot vid Klaustur-Heite være Lyande / þa kynne þad þo ecke ad fylgia þar af/ ad Menn skylldi slyta Hioonaband Herra (Brotlegu) því Ste Augustinus seiger i. 1. Cap. Nuptiarum, 27. Spurn: Ad Madur eige ecke ad sundurslyta hvilykt Hioonaband. Nu hefur Ste Augustinus ecke lyted Alit i Christeligre Kyrkiu / þott nockrer hafe sydan vered adrar Meiningar.

Jafnvel þott Guds Bod um Hiwskapen hafe nu fryad og frelsad nærsta marga fra Klaustur-Heitenu / þa bera þo Menn af vorre Hælfu eñ fleire Orsaker fyrer sig/ er þeir seigia/ ad Klaustur-Heiten sieu einkis verd og Ogylld. Hvad øll Guds Þioonusta / sem er insett og vt valen af Mønnum / fyrer utan Guds Bod og Skipun / til ad þar Riettlæte og Guds Vnd-

sie

sie a moote Gude og gagnstad Evangelio / og Guds Skipunum / med thvi Christus seiger og sialfur / Matth. 15. Ad Ongtu thioona their mier / a medan their kiena thar Kienningar / sem ecke eru anad en Bodord Manna. So kienner og Ste Paull thad hvervetna / ad Madur skule ecke leita epter vorum Skipunum og Guds Pioonustu / sem eru uppfundnar af Mønnum / heldur ad Rettlæted og Meinleysi thyrer Gude / kome af Trwnne og thvi Trausste / hvar med vier trwum / ad Gud vilie taka oss til Nadar thyrer Saker syno Kinka Sonar Christi. Nu er thad visslega Deigenum liooslara / ad Niwkarlner hafa Kient / og predikad / ad sw uppdicht eda Andlega Stiert / gigre Fullnad thyrer Synd una / og sidlest Guds Nad og Rettlæte.

Hvad er nu thetta anad / en ad mynka Dyrd og Vegsemd Christi Nadar / og ad neita Rettlæte Trwareinar? Thess vegna blytur thad ad vera / ad thyrer thvi ad thesse Tyckudu Heite eru raung / tha hefur og Guds Pioonusta verid thælsk / thar thyrer eru thau og Ogylld. Thad eitt Ogudlegt Heite / og th sem gigrt hefur verid a moote Guds Bodalning / er Ongtt og Kinkeverdt / so sem og Kyrkiu Laga Greinernar kiena / ad Eydureck eige ecke ad vera nockurt Band til Synder.

Ste Paull seiger til Gal. 1 5. Pier hafed mist Christum / sem thyrer Kogmaled vilied Rettlæter vera / og erud Nadenne fraspallnir.

Þar þyrer eru og þeir / sem villa verda Rett-
lætter þyrer Heite / fallner þræ Christo / og þara
a Mis vid Guds Mad : Þvi þeir hiner sømu
rœna Gud sjnum Heidre / hver ed alleina gigtrer
Rettlæta / og þeir giefa sijka Dyrd þeirra
Heitum og Klaustur-Lyfe.

Þvi verdur og ecke meitad / ad Mwkarner
hafa Riett og Predikad / ad þeir verde Rett-
lætter þyrer sjn Heite og Klaustur-Lyf og
Hattu / og þo þiene Syrergiepning Syndana.
Jæ / þeir hafa upphuxad og sagt / þad sem er
myrku Ohæpelegra / ad þeir kunne ad gigtra adra
Glutrakande i þeirra goodum Verkum. Vilde
de nu nockur þara Fyngur wt i alle þetta mo
Segurdar / og bera þad a Hræse / Brecku / hoper su
mergt mætte þa ecke bera samen i Eitt / þyrer
þeerr ad sialfer Mwkarner nu skamast sjn / og
villdu ecke ad þeir hefdu gigtrt þad : Auk alle
þessa / hafa þeir komed Mønnum til ad trwa
ad þar uppfinndudu Andlegu Ordu-Stiettir
sem Christeiegur Alagigtlegleike : Þetta er vissu
lega ad hroosa Verkunum / ad Madur verde
Rettlætur þyrer þau. Nu er þad ecke nock
ud inted Gneixle i Christelegre Kyrkiu / ad Mønn
um sie kiend þvilyk ein Guds Þionusta / hvør i
ta Men hafa uppdigtad þyrer utan Guds
Skipan / og kiesa / ad Ein þvilyk Guds Þion
usta gigtre Menena þyrer Gude Gooda og Rett
lata / Þviad Rettlæte Tiwareinar / hverju
mest allra a ad þrauhalda i Kyrkiunne / verdur

giørt

gigtir Ollooss/ þegar Augun verda uppspætt
a Mönnum med þessum Fuglætta Andlegleik
Englanna og þolskum Framburde um Fatæk
doom/ Audmyk og Skyrigge.

Þar ad auke verda Guds Bodord / og hin
rietta og sanna Guds Þioonusta / þar med þor
myrkvud/ nær ed Soolk heyrer / ad Mwkarner
alleina sieu i Strande Algigrlegleikans. Þo
ad þad er Christelegur Algigrlegleike/ad Mad
ur Ottast Gud af Hiarta og med Alvøru /
og þær þo eige ad sydur eitt Hiartanlege Trau
ust og Trw og þrugga Von þar um / ad vier
eyrer Christi Sæter höfum Eitt Madugan
Myskunsamann Gud/ so ad vier megum og eig
um bidia og gyrnast þess af Gude / sem oss
gigtest Þörf / og vanta vissulega Hialpar af
hönum i allskonar Mootlæte / epter sierhvørn
Kalle og Strande. Ad vier eingig skulum gigta
Jafnframt Goodverkenn hid ytra med allre Alv
vø / og þad sem er Skylda vorrar Kallanar.
I þessu er sa riette Algigrlegleike Jafnad
en/ og hin rietta Guds Þioonusta/ ecke i Hwat
kange/ elleger i einum Sydrum edur Grwum
Kuble. o. s. þ. Ef Alþydu Soolk þar marg
av Gaskabullar Meiningar af þolsku Lope
Klaustur Lyfesens :: Ef Menn heyra/ ad Eins
Lyst er hrossad fram ur ollu Soope / þa verdur
ur þad ad vera / ad Menn life i Hoonabande
med þyngre Samvitsku :: Þvi ad en Almuga
Lydur heyrer / ad Hwsgangs Menn sieu alleina

fullkomner/ þa þar hann ecke vitad/ ad hann meige eiga nockrar Eignir og brwka þær / so hønum se þad Syndlaust. Heyre Alþyda/ ad þad sie ecke utann ein Rædlegging / ad Madur eige ecke ad hepna sijn/ þa þyiger þar a epter/ ad nockrer meina / ad þad se eingenn Synd / ad hepnast a Minum fyrer utann sitt Embætte. Nockrer meina/ ad Hepnd soome Øldungen ecke Christnum/ og ecke heldur Yfervaldenu. Men Iesa og so mørg Dæme til þess/ ad nockrer hafa fyrer gieped Konnu og Børn og jafnvel Rytco Stioorn sijna/ og hafa hneppt sig inn i Klaustur : Þad sama hafa þeir sagt / ad være ad flya burt wr Verøldenne / og ad leita þvilyka eins Lyfernes/ er være Gude myklu þocknanlegra / en hina annarra Lyfernue. Þeir hafa og ecke funad ad vita / ad Madur a ad þioona Gude med þeim Skipunum og Bodordum / sem hann hefur giefed / og ecke epter þeim Skipunum / sem eru tilpundnar af Mønnum. Nu er þad allsulega Fitt gott og fullkomed Stand Lyfsens / sem hefur Gude Bodord fyrer sier / En þad er eitt Hattulegt Stand Lyfsens / er ecke hefur Gudz Bodord fyrer sier.

Um þvilyka Glute hefur vered Maudsynlegt ad giefa Mønnum goda Vppfræding. Einn hefur Gerson a Fyrre Tijd skrifad þa Villu Riesling Mwkana um Algiørlegleikan / og sijnir er/ ad þad hafe vered ein ny Rædz a hanns Døgum/ ad Klausturi Lyfe skylde vera eitt Stand

Af-

Algiörlegleikans. Það loda so margar Of gudlegar Meiningar og Trwarvillur vid Klaustur Heitenn/ sem er/ ad þau skule Rietta Ixta og giöra Saklausa þyrer Gude/ad þau skule vera sar Christelege Algiörlegleike/ ad Mich þane med þeim bade giöre epter Randleggingum Evangelii/ og so halldeo Guds Budord/ad þau hafe meir en noog ap þeim Verkum/ umm þoer Madur er ecke Gude skyldugur.

Med hvi þetta er þa allt samann falskt/ Hiegoomlegt og uppfundad/ þa giörer það einn Klaustur Heitenn Einkes nyt og Ogylld.

XXVIII. Greinn Vm Valld Byskupanna.

Vm Valld Byskupanna þeyrr sordum vered mangt og margskonar skrifad/og hafa nockrer skeingt hoerut veggia samann med Hiooter Adferd/ Valldz Byskupanna/ og hvi Veralldlega Styrdr/ og hafa migg skaorkostlegar Styrialldser/ Klockadrattter og Vpphlaup rised ap þessu Rugtingsiorgu Samblande/ wr ap hvi/ad Byskupar/ under Styne þeirrar Magnar/ sem þeim er gieven ap Christo/ hafa ecke alleina tilsett og skipad nyia Guds Þionustu/ og þyngt Samvieskunum/ bade med þvi/ þeir hafa geyme sier nockur viss Tilfelle ad dæma umm/og so med Opskarospurrc Bannæring/ helldur hafa þeir og vogad sier/ ad seckia Keysara og Konunga sia og ap/ Epter sem þeim sialfum hefur liked. Hvert Opskare Lærdoms og Gudhraddra Manna Christnenne hafa einig laungu Æfe þyrr en nu/

ſtrappad. Þar þyrer þapa vorer Menn neyðſt til ad ſyna til Huggunar þyrer Samvitſkurnar/ Miſmun þeſſ Andlega og Veralldlega Valldz/ Sverds og Regimentis/ og hapa þeir kient/ ad Madur atte ad Heidra og Virda hvørtveggia Regiment og Valld þyrer Saker Guds Skipunar/ med allre Gudrækne/ ſo ſem Tvær hinar hærſtu Guds Gæpur a Jørdu.

Nu kienna vorer Menn þannig/ad Kyrkiu Valldid edur Byſkupaña/ ſie epter Hlioodan Evangelii/ Eitt Valld og Skipun Guds/ til ad predika Evangelium/ til ad þyrergiepa Syndernar/ og til ad apturhallda þar/ og til ad þramboera Sacramenten/ og ad hapa þau um Hønd.

Þviad Christur hefur utſendt Poſtulana med þeirre Skipun: Eins ſem Fadirenn ſendir mig/ So ſendi eg ydur: Medtaked þier H. Anda/ hvørium þier þyrergiepid Syndernar/ þa eru þær þeim þyrergiepnar/ og hvørium þier þar apturhalldid/ þa eru þær þeim apturhalldnar. Þetta Kyrkiu edur Byſkupa Valldz þrennur Madur og hefur um Hønd allcina med Kienning og Predikun Guds Ords/ og med Framtietting Sacramentaña ad mørgum edur Einſtøkum Perſoonum/ epter þvi ſem Kallinenn er. Þviad þar med verda giepnir ecke Kyrkiuleger/ hellldur Eilifer Hluter og Gixur/ ſo ſem Nepnielega Eilift Rietrlæte/ H. Ande og Eilift Lyſ. Þeſſe Gixur gietur Madur ecke godlaſt med gøru Moote eñ þyrer Predikunar Embætti

ed/

ed/ og þyrce Fraðrætting þeirra H. Sacramenta. Þviad Ste Paull seiger: Evangelium er Kraptur Guds til Sæluhialpar ollum þeim sem þar a trwa.

Søkum þess nu / ad Kyrkiuveda Byskupa Valldeð giepur Kiøpt Gixde/ og verdur framed og hapt um hønd alleina þyrer predikunar Embætted/ þa hindrar þad øllungis ecke Politiæck, og þad Veraldlega Regiment.

Þvi: þad Veraldlega Regiment hepur ad fyssa um margskonar annad en Evangelium / hvert (Veraldlegt) Vald verndar ecke Sælerar/ heldur Kyp og Gots/ moote Orvottes Øpparkte/ med Sverdenu og Kyrkiulegu Straffe.

Þess vegna skal Madur ecke blanda þau Tvo Regiment/ þad Gudlega og Veraldlega / hvørt med øðru/ edur steingia þeim hvørt saman vid annad. Þvi þad Andlega Vald hepur fyrst Skipun ad predika Evangelium / og ad þiona Sacramentenn. Þad er ecke heldur ad halla til i eins annars Embætte/ Þad skal ecke setia Konunga til Rykes edur setia þa af/ Þad skal ecke aptaka Veraldlegt Løgmal og Hlydne vid Yfervalldeð edur raska þessu / þad skal ecke setia og skipa þvi Veraldlega Valldz Løg um Veraldlegar Syslaner / So sem einig sialfur Christus hepur sagt: Mitt Ryke er ecke af þessum Heime: Item/ hvør sette mig þyrer Doomara yþer ydur? Og Ste Paull til þeirra Philippenssa 3. Cap. Vor Umgeingne er a Himn-

um: Og 1 2. Cor. 10. Herr Vopn vor eru eigi holdleg/ heldur mættug fyrer Gude til ad nidurbrota Herveirkiana / hvar med vier nidurbrjootum þau Aa[illegible]ng / og alla hæd/ sem sig upphefur j gegn Guds Þekkingu.

Af sodlidan hatt adgreina vorer Men hvorutvegge Regimente og Valdstiett / og skipa ad hafa hetta hvorutveggia j heidre / so sem ha hærstu Gude Gæfu a Jardrijke. Ei hvar ed Biskuparner hafa Verallelegt Regiment og Sverd / þa hafa þeir þad ecke so sem Biskupar eptter Gudlegum Riette / heldur eptter Manlegum Keysaralegum Riette / veitt og giefed af Keysurum j Konungum til Vergildelegrar Forstiodu synum Eignum / og kiemur þad ollungis ecke neitt vid Evangelii Embætte. Þar fyrer er ecke þad Biskupslegt Vald eptter Guds Lögum / ad predika Evangelium / fyrergiefa Synder / dæma um Kiesling / j ad fordæma þau Kardoom / sem er gagnstædur Evangelio / og wreloka hina Gudlausu / hvørra Gudlaust Framferde er openberrt fyrer Christelegum Søfnude / og hafa fyrer utan alle Manlegt Vald / heldur alleinn fyrer Guds Ord. Og er Sooknarfolkid og Kyrkiurnar j þessu Tilfelle Skyldugar til ad hlydnast Biskupinum / eptter hvi sem Christi Manngrein hliodar / Luc. 10. Hver ydur hyrer / hann hyrer mier. Ei er þeir kiena / til sem ecke eduer ifrara nockud fagnstædt Evangelio / þa hefnum vier Guds Vordord j slyku Tilfelle /

ad

ad vier skulum ecke hlyda/ Matth. 7. Vakted ydur fyrer Fals Spamönnum. Og Ste Paull seiger til Gal. 1. Po ad eirneck vier/ eda Eingell af Himne predikade ydur Evangelium odru vijs/ en vier hofum predikad ydur/ sa sie Bölvadur/ Og i sorum Pistle til Corinth. 13. Vier megnum ei nockud i gegn Sannleikanum/ heldur fyrer Sannleikann/ Item/epter peirre Mage/ hygria DRotten hefur mier gieted til ad laga/ og ecke til ad sordiarpa. So hyder eirn en sa Andlege Rietter/ 2. q. 7. in Cap. Sacerdotes. Og in Cap. Oves. Og Ste Augustinus skrifar i Brefe synu moote Petiliano/ ad Madur skule jafnvel ecke pilgia Biskupunum/ sem eru Rettroglega kosner/ ep peir fara Villt/ ellegar kenna edur skipa nockud a moote peirre Heilegu Guddoomlegu Skript.

En pad ad Biskupar hafa aforovegar Vallds og Voomenda Magt i nockrum Hlutum/ so sem i Hioonabands Mallū edur Tyundargiallde/ pa hafa peir pad epter Kraptc Mannlegra Laga. En hvar ed peir Veralulegu eru Later i Hirdulauser i slyku Embætte/ pa eru Furstarner skylluger/ hvort sem peir giora pad Liuger edur Meidder/ ad seigia peirra Undergiefnum Log/ og lata pa naa sijnum Rietta i pessu fyrer en Fridar seter/ og ad varna Opride og stoorre Okyrd i Londunum. Framar er disputerad umm pad/ hvort Biskuparner hafe lyka Magt til ad innpara Ceremonier i Kyrkiunne/ so og ad

giora

gidra Reglur um Fædu/ Helgar/um margvislega ar Ordum Kyrkiu Pienarana. Pviad peir sem giepa Biskupunum þetta Vallo/ þraumpæra þessa Malsgrein Christi/ Joh. 16. Eñ hepe eg margt ad segia ydur/ en þier þæred ei allt bored ad Sinu. Eñ nær ad kiemur sa Sanleiksins Ande/ þa mun hann leida ydur i allan Sanleik. Peir þæra z þar til Þ Dæme/ Act. 15. Hvar þeir hafa þa þorbored Blood og hid Kiæpda. So koma þeir einlig þraum med þad/ ad Hvylldardaguren hepur verid þærdur og gidrdur ad Sunnudeige/ eptter þvi/ sem peir meina/ a moote þeim Tru Bodordum/ Og er ecke gidrt so mikid we nockru og vgtad/ sem Vanbreitning Sabbathsens/ og vilia peir þar med meina/ ad Kyrkiunar Vallo sie mikid/ med þvi þad hafe gidrt adra Skipun a þvi/ sem þau Tru Bodord tilskia/ og umbreitt þvi ad nockru Leite.

Eñ vorer Menn kienna þanig i þessare Spurning/ ad Byskuparner hafe ecke Magt/ til ad setia nockud edur tilskipa a moote Evangelio/ so sem synt hepur verid hier fyrer þraman/ og sier Andlege Rettur kiemer med gidervallre Myndu Distinction. Nu er þad augliosleg mooti Guds Bode og Ordi/ ad gidra Lag i peirre Meining/ edur lata nockra Skipun wegainga til þess/ ad Madur fullnægie fyrer Syndena og gioleft Mad þar med: Pviad Heidur forpiena ustiunar Christi verdur smanadur/ þegar vier vogum oss ad hugsa/ ad vier munum forpiena

Mad

Nad med ſlyſkum Manna Setningum.

Pad er og alkunugt / ad Otcliande Manna Setningar hafa peinged Nyer Hønd i Christneñe / vegna þeſſarar Meiningar / og ad Lærdoomurenn um̃ Trwna og Rietclare Trwarcñar / hefur a medan verid pỹdunges nidur prickur: Men hafa a hverium Deige bodad nyar Helgar / nyar Fæſtur / nyar Ceremoniur, og inſett nya Dyrkun hetlagra til ad forpiena Nad og allt Gott hia Gude med þeſſ Hattar Verkum: Item / þeir ed iſpæra Manna Setninga / gifta ennig þar med a moote Guds Bode / med þvi hefſer ſeigia Fædrna ad vera Synduga / Eina Daga og þeſſ Hattar Hlute / og þuigia þaſnig Christneñe med Præidoome Løgmalſins / riett eins og þad hlite ad vera ein ſlyk Guds Pionuſta hia þeim Christnu / til ad forpiena Guds Nad / ſem vere lyk betre Levitiſku Guds Pionuſtu / hvøria Gud hefde att ad ſkipa Poſtulunum og Byſkupunum ad inſetia / epter hvi ſem nockrer ſkripa þar um̃. Pad er og vel trwanlegt / ad nockrer Byſkupar hafe vered dregner a Tæler med Epterdæme ap Moſe Løgmæle / hvar ap þad eru fonner ſo Otcliankeger Setningar / ſo ſem þad være ein Daudleg Synd / ep Madur gifzde nockurt Erpide med Hønd um a helgum Deige / Jafnvel þott adrer hneixluduſt ecke þar a: Ad þad være ein Daudleg Synd / ep Madur vanrakte þar Sid. Tyder (Horas Canonicas) ad nockrar Matar / Tegunder saur

gudu

gudu Samvitskuna / ad Fastaß sie eitt þvilykt Verk / þvar med Madur þorlyke Gud: Ad Synder I Einu undanßeckanu Tilfelle verde ecke þyrergiepnar / utañ Madur leite fyrst þess / er rædur þyrer þeim / þess Eyrendes vegna; Og er ecke neitt hugad ad þvi / ad þin Andlegu Lög gieta ecke neitt um þad / ad Sektenn sie und anßkilenn / heldur ad Kyrkiunnar Age sie settur til annarra Ackvada.

Hvadan hafa þa Biskuparner Riett og Valld til ad leggia slykar Alögur uppar Christnena / til ad plætta Samvitskurnar þar med i Sngrum? Þviad Ste petur fyrer bydur i Bigrninga Book Postulana i 15. Ad leggia Ok a Hælsa Lærisveinana / Og Ste Paul seiger til peirra Corinthiska / ad þeim sie giefed Valld til ad bæta / og ecke til ad spilla. Hvar fyrer auka þeir þa Syndernar med slykū Uppa-Setningum? samt hafa Menn þo augliosar Greiner Gudlegrar Ritninger / sem bana ad koma upp med slyka Uppa-Setninga til ad þorfiena Guds Nafn þar med / edur so sem være þeir Naudsynleger til Sælubiælpar. So seiger Ste Paul til Coloss. 2. Ad þvi latid nu engvan giøra ydur Samvitsku neina i Mat edur Dryck / ellegar med asett Helgedaga Hølld / eda Tunglkomur / edur Sabbath / hvørt ad er Skugge af þvi sem Tilkomande var / en sialfur Lykamenn er i Christo. Item: Sieud þier nu Dauder med Christo / fra Veralldarcñar

Set-

Setningum / hvar fyrer lætid þier þa velda ydur med Setningum ? lykta sem ad lijdud þier eg i Verøldenne / (hverier ed seigia) Eige skallu tu a þvi taka / Eige skallu þvi bergia / Eige skallu þad ahræra / hvørt þo alle stirnar þa þad er med Høndum hapt. Og eru Manna Bodord og Kienningar / hverar ed hapa Ypertir Vitskuñar. Item Fyrirbydur Ste Paull til Tit. 1 2. Cap. Openberlega / Ad Madur skule giepa Gaum / ad þeim Gydinglegum Æfintyrum og Manna Bodordum / sem burt snuva þeim fra Sañleikanum.

So talar lykta slælpur Christus hia Matth. 15. Vm þa sem kienna Manna Skipaner: Lætid þa vera / þeir eru blinder / og Blindra Leidtogarar. Og hañ fordæmer stykta Guds Plon ustu / og seiger: Øll plantan / hvøria mitt Himneskur Fader plantar eige / mun upprætast. Hapa nu Byskuparner Magt til ad auka Kyrkiunum Pyngsle med Otcliande Vppæfetningum / og ad plækia Sælernar / hvar fyrer bañar þa su Guddoomlega Skript so opt ad giøra og heyra Mañlega Vppæfetninga? Hvar fyrer kallar hun þa Dioppuls Lærdoom? Hvørt mun þa nockud H. Ande hapa teked Vara fyrer ellu þessu til Onytes ?

Par fyrer / med þvi stykta Skikaner hapa vered inþærdar / so sem Naudsynlegar / til ad forlykta Gud þar med / og ad forkiena Mad / og eru a moote Evangelio / þa er þad øngvañ

veigen Yfirkvæmelegt þyrer Byskupana / ad þreyngia þess Hattar Guds Þiooniustu inn. Þvi Madur verdur i Christnesse ad halda þeim Lærdoome um þad Christelega Frelse / so sem Nepnelega / ad Þrældoomur Løgmælsens er ecke Naudsynlegur til Riettlætingaresnar; So sem Paulus skrifar til Gal. 5. So vered nu støduger i þvi Frelse / þar Christur hefur þrelsad oss med / og læted ecke þara ydur aptur i þad Þrældooms Oked. Þvi vissulega hlytur sa hellste Trwar Articule i Evangelio ad geymast sem best / Sem er / ad vier ødlunstum Guds Nad fyrer Trwna a Christum / An vorrar Forþienustu / og vier forþienum hana ecke med peirre Þiooniustu / Sem er innsett af Mønnum.

Hvad skal þa halda um Sunnudagen og adrar þess Hattar Kyrkiu Skickaner og Ceremoniur? Þar til greida vorer Menn þetta Svar / ad Byskuparner edur Sooknar / prestarner meige giøra Skickun / so allt þare Ordulegt þrann i Kyrkiunne / ecke til ad þa Guds Nad þar med / ecke heldur til ad bæta þar med fyrer Syndernar so duge / Allegar til ad Skulda binda Samvitskurnar þar med / so hvilikt sie halded ad vera Naudsynleg Guds Þiooniusta / og Menn skule alyta þad so / sem þeir giørde Synd / ef þeir bryte þar a moote / Jafnvel an Hneikslis. Þannig hefur Ste Paul til Corinth: skrifad / ad Konurnar skyldu hylia Høfud sitt i Søfnudenum. Item / ad Prei

dikare

dikararner skule ecke tala aller under eins i Søpnudenum/ heldur i Rød/ hvor epter annan.

Slykar Skipaner byrlar Christielegum Søpnude ad halda pyrer Saker Kiærleikans og Fridarens / og ad eins Byskupum og Sookn[a]r-Prestum hlydne i pessu / einig halda par/ ad so mykiu Leite / sem sa eine ecke hneixle hin annan / til pess/ ad pad sie ecke nein Vanskickun ellegar Illpydes Villu Uthæpe i Kyrkiune: Po so/ ad ecke nein Pyngsle sieu lögd a Samvitskiarnar / med pvi Men hielldu peeta ad vera prilyka hlute/ er væru Naudsynleger til Sannfuhialpar / og virdtu pad so / ad peir giprde Synd / ep peir bryte par a moote / poott adrer hneixludust ecke par a. So sem og Ringen segger / ad Konan gipre Synd / er hun gengur Ber/hpdud / par Foolk hneixlast ecke a pvi. Vnder sømu Grein er sw Skickun um Sunnudagen/ um Paskahelgena/ um Hvitasunnu og pess konar Helgar og Hattur. Pvi peir sem halda / ad sw Skickun um Sunnudagen i Stadinn pyrer Hryldar-Dagen/ sie gipre/ so sem nockud Naudsynlegs / para nærsta mikg vilt. Pviad H. Kirkning hepur apteked Sabbathen / og kiener / ad allar Ceremonior hins Gamla Løgmals / meige wrpalla/ epter Anglysing Evangelii / En po vegna pess / pad hepur verid Naudsynlegt/ ad skipa einn vissan Dag / so ad Foolked risse / hvenær pad skylde koma saman/ pa hepur Christieleg Kyrkia skipad Sunnuden-

eñ til þess / og hefur hefe verid þess Gledspella-
ara og Lawþara ad gióra þessa Vmbreitíng / ad-
Menn hefdu þar med eitt Epterdæme um Chri-
stelegt Frelse / og nyttu vira / ad hvørke Sabb-
aths Halldeid / nie eins annars Dage / være Naud-
synlegt. Þar eru margar Rangar Disputatiur
um Vmbreitíng Løgmalsens / um Ceremoniur
Nya Testamentesens / um Vmbreitíng Sabbath
sens / hvørtiar allar hafa sitt Upprunna þau þeir-
re þølsku og raungu Meining / Eins og Menn
hlyte i Christnefe ad hafa slykra Guds Þioon-
ustu / er samhlioda være þeirre Levitisku
Guds Þioonustu / edur þeirre / er Gydingar hefd-
du / og Christus hefde ætt ad skipa Postulunu-
um og Byskupunum ad þiona uppa nyar Cere-
moniur, er være Naudsynlegar til Sæluhiælp-
ar. Þessar Villu Meiningar hafa smeigt sier
in i Christnena / er Menn hafa ecke kiesit og
Predikad Riettlæte Trwarinnar kiart og hreint.
Nockrer Disputera so um Sunudagen / ad Mad-
ur eige ad halda hann / þo ecke epter Guds Løg
um: Þeir giefa Form og Mynta / hver su Mad-
ur meige þrannveiges vina a Helgum Deige:
En hvad eru slykar Disputatiur annad / en Snør-
ur og Flækiur / til ad fella Samvitskuna medz
Þviad jafnvel þoott þeir vilie lina a nockrit i
Manna Setningunum / og syna Tilhlidran / þa
gieta Menn þo ecke fundid neina Tilhlidran
edur Linun / so leinge sem sw Meining fiendi
ur og vidhelst / ad þeir sieu Naudsynlegar. Nu

Hiqtur

hlytur þesse Meining ad halldast vid/ en Madur veit ecke neitt ap Riettlæte Trwareñar / og um Christelegt Frelse.

Postularner hafa skipad / ad Madur skule halda sier þræ Bloode og Kiøtnudu: En hvør helldur þad nu? Jafnvel giøra þeir ecke Synd/ sem ecke halda þad. Þvi skalþer Postularner hafa ecke helldur villad þingia Samvitskunum med slykum Prældoome / helldur hafa þeir bañad þad þyrer Gneixles saker til vissrar Tydar. Þviad i þessare Skipun verdur Madur ad giøta ad Giørudgrein Christelegs Lærdoomis/ hvør ecke er tekeñ ap med þessare Alyktan.

Meñ halda þvi nær ellega gamla Canones, hvernig sem þeir eru lærande/ so palla og margar ap þessum Maña Setningum hvers Dagleg/ jafnvel hia þeim / er halda þessar Vppa Løgur bid allra Rosktlæpelegasta / verdur þa Samvitskuñe hverke giepted nockud Rad / nie veitt Hialp/ en su Linun er ecke Synd/ ad vier vitum/ ad Halda Slykar Vppa Løgur þañeñ/ ad Madur meine ecke / ad þar sie Mandsynlegar / og þad skade ecke Samvitskurnar / jafnvel þott slykar Vppa Løgur falle nidur. Meñ Biskuparner mundu og audvelldlega þra Meñ til ad hlydnast sier / en þeir geinge ecke hardlega epter/ad þeir Setningar væru halldner/sem þo ecke verda halldner ann Syndar. En nu giøra [redacted] ockud þessi hattar/ og þyrer blooda Hverri þvegge Tegund H. Sacramentes/ Item/ Hloona

banded þeim Andlegu/ veita øngvum Vidtøku/ nema hañ hafe ædur gigrt Sin Eyd/ad hañ vil ei ecke predika þessañ Lærdoom/ sem er þo ein epa Samhlioodande þvi H. Evangelio.

Vorar Kyrkiur bidia ecke um̃ þad/ad Biskupar nir skule gigra Frid z Eining aptur med Mgnl un nockre syrer Peirra Heidur og Virding/ Jafnvel þott Biskupunum byrie og so þad at gigrega i Maudsyn / helldur bidia þær einung re um̃ þad/ ad Biskuparner vilie aptaka nocku Oriettvgs Þyngsle/ er ecke helldur hafa syrrul vered i Kyrkiuñe/ og eru vidreken̄ hvert a moo te Sidveniu þeirrar Almennelegu Christelegu Kyrkiu/ hver og hefa kañ skie i syrstuñe hafi nockrar Orsaker / eil eiga nu hvørge heima i varum Tydum.

So verdur og ecke helldur hafe a moot þvi / ad þad hefur vered teked vid nockr̃um Setningum af Grimsku. Þar syrer ætlu Biskuparner ad vera so gooder / ad lina a þessum Setningum/ med þvi/ ad ein þessháttar Vm̃ breitting gigrer ecke neitu Skada til ad þæ vid halded Einingu Christelegrar Kyrkiu / þvi ad marger þeir Setningar/ sem eru komner pr̃ Mgnum/ eru halines af sier sialfum med Tydu ecke/ og er eingen̄ Pgtr a ad halda þa / so sem Kalls Pafa Lygen̄ auglysa. Giete þetta ni med øngvu Moote skied/ og had sie ecke ad þa er þeim/ ad Madur line og aptake slyka [illegible] ga Setninga/ sem Madur þar ecke halded an

Synd

Synder / þa hliodum vier ad vrlgla Reglu Postulana / sem bydur oss: Vier skulum heldur hlyda Gude en Mønnum.

Ste Petur þyrerbydur Biskupunum Herra Dæme / so sem hæpdu þeir Valld til / ad þrynga Kyrkiurnar til hvørs sem þeir villdu. Nu hafa Menn ecke þad þyrer Stafne / hvørsu Menn þæe sviptr Biskupana sine Magt / heldur bidur Madur og Oskar / ad þeir vilie ecke fwga Samvitskuenar til Synda. Ef eþ þeir vilia ecke giøra sijkt / og virda þessa Beidne ad einngu / þa meiga þeir ætlast til / ad þeir skule verda ad greida Gude Andsvør þar fyrer / af því þeir med sijkre þeirra Hardynger giepa Ordsijk til Sundurlyndes og Tvydrægne i Trwarbrøgdum / þar þeir ættu þo med Riettu / ad hiælpa til þess / ad þetta yrde hindrad.

Þetta eru þeir fierlegustu Articular, sem ætlast / ad vera Þratu Epne. Því þott Menn hefdu gietad þrædpart langtum fleire Misbrwkaner og rangar Kienningar / þa høfum vier samt / til þess ad vier giørdum ecke Mæled oplaoort og vætum Langorder / allcinasta talad um þa hellstu / epter hvertium liett er / ad ætlyckta um hina adra. Því þad hefur miog so verid klagad a undanførnum Tijdum / yfer Aplatenu / yfer Pilagrijme Gaungum / yfer Misbrwkun Bannsens.

So ættu ctrucn Sooknar Herrarner i Oludanlegu Prasc vid Mwkana / um Skripta

Aheyrslu/ Kreptran/ Lýsi/ Predikaner/ og aðr ad øllu ǫdru.

Fram hiar øllu þessu hattar høfum vier geingyed i bestu Meining og med goodre Yfirvegan/ so ad Menn gieti þessi hlidar hellstu Greinar/ og þad/ a hverriu mest riydur i þessu Mali.

Þetta er ecke hlidar ad vera so allitid/ ad nockud sie talad eda þrǫngvt i hvi/ nockrum til Gatnis/ Fiandskapar og Oprægingar/ heldur hefum vier upptalid þar Greinar allena/ sem oss hafa þott Naudsynlegar ad gieta um og þara i Mali/ so ad Madur kunne hvi gigt ad skilia þar af/ ad þad er ecktert vidkiked hiar oss/ hverke med Kirkiugiǫrdum/ nie med Ceremoniu um/ sem er Gagnstædt/ adhyllest G. Kirkiu/ ellegar Almennelegre Christelegre Kyrkiu.

Þvi þad er øllum augliost og openbert/ ad vier høfum af allre Astundan med Guds Fulltyngi (sem Grooskunar ad tala) steint Steigi þyrer/ ad øllungis eingen nyr og Gudlaus Kærdoomur smeigde sier in/ bryteſt in/ og teimge Yfirhønd i vorum Kyrkium.

Fyrrgreinda Articula høfum Vier viliad framinleggia epter Bodanenne/ til ad synna Vora Trwar-Jætning/ og þann Lærdoom/ sem vorer Menn hafa.

Og ef nockur sa findest/ hverium ed þætte

þæſſe nockud vanta þar til / þa vilia
Meſt giarnaſt giora þeim hinum ſama
frekare Skyrſlu/epter Grundvelle Gud-
dvoomlegrar Neilagrar Riſningar.

Ydar Keyſaralegu Majeſtetz,
Vndergiefnaſter.

Johannes/ Hertoge i Sachſen/ Chur-
Furſte.
Georg/ Marggreife i Brandenburg.
Ernſt/ Hertoge i Liineburg.
Philipp/ Landgreife i Neſſen.
Johann Friedrich/ Hertoge i Sachſen.
Franciſcus / Hertoge i Liineburg.
Wolffgang / Furſte i Anhalt.
Borgeſi Nurnberg.
Borgeſi Reutlingen.